

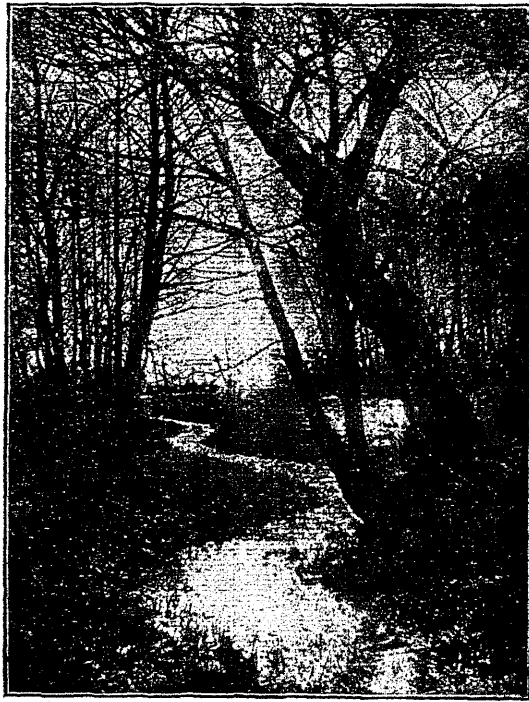
6
M
B
E
R
6

RAHVAARHIW
KIRJASTUS
TALLINN

ROMAN

№

9

Kevadised veed.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG.”
TALLINN, 1930.A. IX. AASTAKÄIK.

Hind 40 senti.

„Romaani“ tellimishinnad: 12 kuud (24 nr. nr.) Kr. 7.50; 6 kuud (12 nr. nr.) Kr. 4.00; 3 kuud (6 nr. nr.) Kr. 2.25; 2 kuud (4 nr. nr.) Kr. 1.60; Üksiknr. 40 s.

ROMAAN Nr. 9

SISU:

- Hanns von Spielberg: Kolmiktäht.
 Otto Höcker: Neituju tulemus.
 J. P. Baljè: Armukadedus.
 V. Kabel: Südametunnistus.
 A. P. Tshchhov: Apteekriproua.
 H. Grossschmidt: Omnibus.
 Maurice Renard: Alabasterkell.
 H. Vühner: Lauluõied.
 George Barr: Unustatute saar.
 Tött ja nalja.

ROMAAN'i

tellimishinnad:

Kodumaale:

12 kuud (24 nr. nr.)	Kr. 7.50
9 kuud (13 nr. nr.)	„ 6.00
6 kuud (12 nr. nr.)	„ 4.00
3 kuud (6 nr. nr.)	„ 2.25
2 kuud (4 nr. nr.)	„ 1.60
1 kuu (2 nr. nr.)	„ —.80
Üksiknumber	„ —.40

Välismaile:

12 kuud	Kr. 10.—
6 „	„ 5.—
3 „	„ 2.50

Tellimisi võtavad vastu ilma lisatasuta kõik postiasutused, rmtkpl. ja „ROMAAN'i„ müüjad.

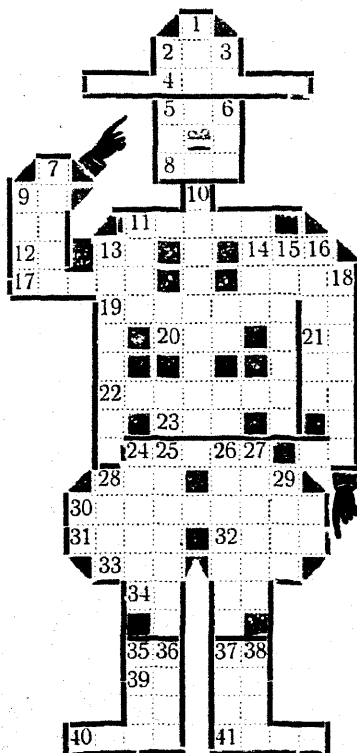
Talituse aadress:

TALLINN, Müürivahe tän. 16
 Telefon 12-53.

Mõistatus

Nr. 8 (194).

Seadnud P. Sammul.

Sõnade tähendused.

Ülalt alla.

1. Roomaja.
2. Valuhüüe.
3. Ütleb paar altari ees.
5. Riide vaenlane.
6. Aiavili.
7. Vanema naisterahva nimi.
9. Peru endise valitsejatõu liige.
10. Hobuste võiduajamiste koht.
11. Tshchhoslovakkia vaimline keskkohk (linn).
13. Sõimusõna paksudele.
15. Plats Tallinnas.
16. Grammofoni ülesleidja.
18. Ette kandma, ette panema.
24. Hispaania pealinn.
25. Jõgi Ameerikas.
26. Mitte seisja.
27. Põhjamaa elanik.
28. Suurtsugu naine.
29. Sõiduk.
35. Tuldurskav mägi Itaalias.
36. Tulekeel.
37. Norra pealinn.
38. Osa tervest.

Vasakult paremale.

2. Nimisõna.
4. Perekonna liige.
5. Valgustaja öösel.
7. Kah. (lüh).
8. Ilmakaar.
11. Suurim riik Põhjamere ääres.
12. Eesti rahaüksus (lüh).
14. Marle on . . .
17. Olen abiks.
19. Eesti suurim naiskirjanik.
20. Sulane, kes peremehe omadus.
21. Noot heliredelist.
22. Autoosa.
23. Üks vanematest
24. Õhukene riie.
30. Seisab laev.
31. Kodulind.
32. Annab piima.
33. Küsiv sõna.
34. Noot.
39. Teie (lüh).
40. On jahimeestel jahilt tulles.
41. Poisikese nimi.

Lahendus ilmub „Romaan“ Nr. 12(198).

Romaan

Nr. 9 (195)

Mai 1930

IX. aastakäik.

Kõik suitsetavad paberosse

Laferme Nr. 50 Manon Baar Stella

20 tk. — 50 s.

20 tk. — 35 s.

25 tk. — 35 s.

20 tk. — 25 s.

Diva Must Peeter

25 tk. — 25 s.

25 tk. — 15 s.

Meie vabrikus puhastatakse tubakat pneumaatilisel viisil tolmust ja teistest tervisele kahjulikkudest lisandustest.

A/S. „LAFERME“

Kolmiktäht.

Saksa kirjanik **Hanns von Spielberg'i** romaan.

5

Laevalael seisid kaks naist Itaalia rannaelanikkude ilusas riietuses. Vanema nägu oli kaetud tiheda looriga, kuid noorem oli pööranud näo värsketele tuulele vastu, mis tuli läänest.

Oh, kümnete tuhandate hulgas oleks ta ära tunnud selle õrna, ilusa näo! Kas oli teistkordselt leida sarnane peen nina, need ilusad tumedad juuksed, mis nii kergelt ja kaunilt valgel kaelal puhkasid? Oli ainult üks Louison — üks armas lohk põses, üks väike, gratisiõös peake!

Ja ta tõstis käe ja hüüdis tahtmatult valjult: „Louison! Louison!“

Tuul võis selle sõna ära viinud olla ja alus kadus kiirelt. Kuid Stettenile näis ometi, et ta hüüd oli kostnud ilusa tüdruku kõrvu, ja pikksilma silmade juure tõstes, arvas ta nägevat, et armastatu näkku oli tõusnud kerge puna ja suu ümber ilmunud kurblik naeratus.

Ta tõstis veel kord käe viimaseks tervituseks — viimaseks jumalagajatuks!

Neljas peatükk.

Teine täht!

Kremnrode vana mõis ehtis end, et vastu võtta pidulikult pärijat, vahvat sõdurit, kes oli kodust lahkunud noormehena vaevalt võrsuva habemega ja nüüd koju pidi pöörama täismehena ilusama aumärgiga, lihtsa raudristiga rinnal!

Laija maanteed talumajade vahel ehtisid risti üle tee tõmmatud lehevanikud ja mõisapargi sissesõidul seisis väike auvärv ning tee, mis viis lossi ette, oli päeva auks värsked kruusaga riputatud ja siledaks rehitsetud.

Kremnrode loss oli ehtne Marki maa-aadli mõis. Marki aadel on suuremalt jaolt alati vaene olnud. Ainult vaevaga ja alatise tööga võitis ta kehvalt maapinnalt saagi, ühkuseks ja raiskamiseks ei jatkunud sellest. Kuid ta ei ihaldanudki välise au toredust. Nagu konarline tüvi, mis kasvab aeglaselt, kuid kindlalt seisab kodumaa liivases muldas, rahuldus ta sellega, mis põld andis. Lihtsameelne, truu ja kindel, alati valmis mis tal oli isamaa heaks ohverdama — ja

kui see ei olnud raha, siis oli see ta poegade veri! — talupoegadele hea isand, kuid tagasihoidlik teiste ringkondade suhtes, pidas aadel jonnakalt kinni vanadest kommetest, sellest, mis isad olid armastanud ja heaks pidanud.

See meelsus näitas end ka vanades Marki mõisamajades, mida ainult talupoeg nime- tab harjumusest ja et nad tema silmis on kõige ilu ja toreduse eeskuju, „lossiks,“ kuna nad tõelikkuses on lihtsad, kaunis ruumikad majad, tihti ühekordsed, pikad, keskel suur veranda ja välise ehtena liivakivisse raiutud perekonna vapp peaukse kohal.

Nii oli ka Kremmrode loss. Suur, lihtne, madal ehitus valgeks lubjatud seinte ja punase telliskivikatusega, mis oli mitmest kohast parandatud, pika akendereaga, üksluine ja ühetooniline, mida katkestas ainult klaasakendega, metsviinaga kaetud veranda! Ümberringi oli suur aed, kus kasvas vähe lilli ja mille suurem osa oli kaetud juurviljapeenardega. Selle taga suur õu küünide ja tal- lidega, punaseksvärvitud vankrite ja atrade korraldatud ridadega ja — ei tohi unustada — tiigiga, mille kaldal jalutasid pardid ja haned.

Lossi ees jalutas vanahärra v. Stetten juba tund aega edasi ja tagasi, valgest habemest ümbritsetud näos rahutuse ilme. Tema pahema jala kõrval, pool sammu eemal, et nina aegajalt heatahtlikult võis peremehe saabast hõõruda, jalutas Kaaro, pikakarvaga jahikoer, ja igakord, kui mõlemad pöörasid, vaatasid neli silma, isanda ja koera omad, veranda poole. Üle rauga näo lendas siis igakord rahulolev naeratus ja koerafüsio- noomik oleks kahtlemata leidnud Kaarogi juures erilise heameele ilme.

Seal askeldas ninelt valgekslubjatud sammaste vahel, mis kandsid veranda puukatust, usin, noor tüdruk, kes ilutu, kuid heataht- liku välimusega, vanaeide abil verandat eh- tis. Ta ees seisis hiiglakorv lehestiku ja värskete akaatsiaõitega ja mühakas vanaeit talunaise pühapäevariietes ja sale, kena tü- tarlaps must-valges kleidis punusid võidu vanikuid ja pärgi, ronisid kõrgele redelile ja löid naelu sammastesse, nagu tahaks nad kogu verandat matta lehestiku ja õitsvate okstega.

Rauk peatas nüüd veranda ees: „Aitab juba, Jakobäa! Sina ja Linkeni ema muu- date klaasrõdu kapsaaiaks!“ Kui vanahärra v. Stetten kõneles, kõlas see nagu tume äi- kesemürin ja kui ta heas tujus oli, oli kõmin veel sügavam.

Jakobäa v. Brenken seisis parajasti re- deli kõrgemal astmel, ühes käes haamer, valgete hammaste vahel nael, teises käes viimane vaniku ots, mille teist otsa hoidis majapidaja, neiu Marianne Linken. Ja et vennatütreste hea lapsena onule vastama pidi, langes nael ta huulte vahelt, kui ta algas: „Äga, onu! —“

„Seal ta on!“ pomises majapidaja. „See on armulise härra süü. Armuline härra peab nüüd naela ise üles tõstma, sest et ma lahti ei või lasta, seda armuline härra —“

„Uff!“ tegi mõisahärra. „Olete kaks ka- sutut olevust!“ Kuid see ei aidanud. Ras- kete sammudega tuli ta kaheksa trepiastet üles, Kaaro ikka ta kõrval, ja kummardas siis, et onutütreste naela ulatada. „Siin, sa — sa piinaja!“

„Täna väga, onuke! Nii — nüüd oleme kohe valmis!“ Ja väike käsi löi naela kind- lasti puu sisse. „Nii, Mariannekene, nüüd ulata vaniku! Kas nii on hea?“

Kõik oli hästi ja Jakobäa kargas redelilt maha, onu käte vahele ja hüüdis: „Ah, onu, kuidas ma siin röömustan — kuidas ma röömustan!“ Ja enne kui viimane märkas, suudles ta teda mõlemale põsele.

„Kas usud, et ma ei röömusta?“ Rauk silus üle tüdruku tuliste põskede. „Tahaksin teada, mis ütleb poiss, kui tuleb Prantsus- maalt ja leiab sinu nii ilusana, Jakobäa.“

Risti üle platsi lossi ees, õue poolt, tuli joostes sel silmapilgul hallipäine mees kõr- getes saabastes, kes keerutas paremas käes hiiglasuurt kaigast.

„Nad tulevad, teatan alandlikult, armu- line härra — nad tulevad!“ hüüdis ta hin- getult. „Nägin seda lehmalauda põõningult — Mallwitszi teel paks tolmupilv! Kümne minuti pärast on nad siin!“

Rauga tugev keha värises seesmisest äre- vusest. Kuid ta ei tahtnud seda näidata. Mitte pehmeks minna, see oli naiste ja laste eesõigusega, vana sõdur ei tohtinud ka röömu- dele alla anda!

„Nii, nad tulevad, Piesecke! Tõepoolest! Ja sellepärast nii palju kära — sa ei õpi iialgi enesevalitsust, Piesecke! Iialgi, ja kui saad nii vanaks kui Metuusalem. Rahu, Kaaro, rumal loom!“

„Kas lähme onupojale väravani vastu, onuke?“ küsis Jakobäa kärsitusest väriseval häälel.

„See puuduks! Meie maja lävel, kust ta välja ilma saatsin, siin tahan teda ka ter- vitada — oma poissi! Oma armsat, tublit poissi!“ Liigutus oli ülejouline, kuigi va- namees vastu pani. Ja ta silmad karvaste,

valgete kulmude all särasid niisama niiskelt, kui sinised silmad kenas tütarlapse näos ta kõrval.

Kõik vaikisid. Veranda astmete juures seisid onu ja onutütar; mõned sammud eemal, miits käes, valitseja Piesecke; üleval verandal, lihava käega juba sajanat korda valget põlle sidudes, majapidaja.

Ja siis pöörasid äkki küla poolt mõlemad täkud jahivankriga ümber nurga; ja siis hüppas, enne kui Jochen suutis peatada, noor ohvitser vankrist.

„Kurt, mu poiss, mu armas, tubli poiss!“

„Mu kallid, armastatud isa!“

Isa ja poeg olid üksteise kaenla langedud ja näis, et nad ei taha üksteist lahti lasta, nii kõvasti surus rind end rinna vastu.

„Kurt, poiss — sa länmatad minu!“ ütles viimaks vanamees. „Lase lahti, siin on rohem inimesi, kes tahavad sind kodumaal teretada. Eestkätt Jakobää!“

Kurt Stetten seisis silmapilguks peaaegu keeletult noore tüdruku ees. Nii ilus ei olnud Jakobää mälestuses olnud. See oli Thusnelda, vana Germaaninainetäielikus ilus. Kõrge ja tugeva kasvuga, neulikult sale ja ometi naiselikult ümarik, nagu nagu marmorist raiutud, kaks suurt, sinist silmatäis headust ja vaimu, valge otsaesise kohal blond palmikute kroon. Kas võis see olla väike Jakobää, keda ta nii tihti oli põlvedel kiigutanud?

„Tere tulemast, onupoeg, tere tulemast!“ ütles ta pehme, kõlava häälega ja ulatas talle parema käe ja ta oli juba valmis selle üle kummarduma, et saledatele sõrmedele suudlust suruda.

„Hohoo! See puuduks veel!“ hüüdis vanamees naerdes vahele. „On see uus Prantsuse mood või kardad sa mu väikest majatiranni?! Jalamaid suudlete üksteist korralikult! Onupoeg ja onutütar ja sarnased edevused, see puuduks veel!“

Ja sõnakuulelikult, mõlemad punastades nagu lapsed, suudles Kurt teda roosilisele suule, mille ulatas Jakobää. Siis raputas ta valitseja ja vana Marianne Linkeni käsi.

Ta oli nii heas tujus, nii rõõmus. Peale pikki aastaid oli ta jälle kodus, armsas, kallis kodus!

Mis ka pakub võõras maa elu kihavas vahelduses mehele, nii kaua kui ta süda on terve ja tuksub soojalt ja tugevalt, nii

kaua tunneb ta end kodus kõige mugavamalt ja igatseb tagasi sinna, kus seisis ta häll, kus saatis teda ema hoolitsev käsi, kus on ta jõu juured! Ja nagu lihtne kibuvitsaõis sellele on armsam kui uhke roos, kes oskab öieti vaadata, on kodupinnal oma lõbu, millega ei või võrrelda kaugete maade imesid. Armas kodumaa, kallid isamaa, see oli, see on, see jääb igal ajal iga mehe ja iga naise tõsiseks eedeniks!

Kui mõnus oli madal, suur tuba, kus nad kolmekesi ümariku laua ümber istusid! Isa tugitoolis, end aegamööda mattes sügavasse suitsupilve, Jakobää sohval, kohal, kus oli istunud endisel ajal hea ema, Kurt seal kõrval säravatel silmadel ja põksuval südamel. Muidu oli isa jutustanud oma tegudest sõjas ja rahus, vanast Pritsust ja Ziethenist, vaprast krahv Schwerinist ja julgest Seydlitzist, täna oli Kurti päev; täna pidi ta jutustama oma juhtumistest ja siis tõi isa suure kaardi välja ja järgnes sõrmega poja sõjakäiku: Katzbach — Wartenburg — Leipzig — Rhein — Laon — Pariis!

„Hallo, mu poiss, Pariisis oleksin tahtnud ühes olla! Ja siis veel Napoleoniga Elbale! Pagana pihta, mis sa oled üle elanud!“

Jakobääat huvitas, kui onupoeg oli kõnelenud keisri ülesandest, eestkätt väike Rooma kuningas. „Sa nägid teda oma silmadega, Kurt? Sa said tõepoolest vaese lapse loki?“ küsis ta elavalt.

„Jah, Jakobää, nii küll. Kuid mitte ilma raskusteta, sest Austria valvab umbusklikult väikest kuningat ilma kuningriigita, vaest last, kelle isa on nii kaugel, et ta teda vist ialgi ei näe. Kardetakse, et Napoleon ehk laseb poja ära varastada. Kuid ma nägin, kui mind keisrinna Maria Luise Rambouillet vanas lossis Pariisi lähedal vastu võttis, ka last, unistavate, suurte silmadega poissi. Keisrinna ütles end täielikult igast ühendusest abikaasaga lahti — üks kammerneitsi oli inimlikum. Ta muretses mulle lapse peast loki, kes peab kandma suure nime koormat. Loodan, et blond juuksesalk jõudis isa kätte!“

Vanamees pomises: „Jumala karistus! Ja teenitud karistus! Arvan, et veel elavalt mäletate, missugust õnnetust meile tõi korsiklane. Ma ei tunne kaastundmust tema ja ta vere vastu — ma ei tahagi.“

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

Kurt ei tahtnud reageerida arvamiste lahkuminekule tema ja isa vahel ja jätkas: „Samal päeval, kui olin Rambouillet's, 29. mail, suri omas Malmaisoni lossis keisri esimene abikaasa, ilus, õnnetu Josephine.“

„Meil on keisrinnast väike medaljonpilt,“ ütles Jakobää vahele. „Selle jättis siia haige Prantsuse ohvitser.“

Kurt jäi kuulatema: „Vicomte Labourd-Macard?“ küsis ta.

„Seesama!“ vastas isa Jakobää eest. „Jakobää hoolealune. Ma vist kirjutasin sulle, kuidas ta tema vabastas meie vihaste talupoegade käest ja tema eest hoolt kandis; lasin tal tegutseda, kuigi —“

„Onuke, ta oli haige! Ärge tehke end kõvasüdamlisemaks, kui olete, onuke!“

„Olen juba vait, laps,“ naeris vanamees. „Näed sa, nii käib mu käsi alati: tema valitsuse vastu ei saa keegi hakata. Ole ettevaatlik selle tuvi vastu — tal on küüned!“

„Seda ei ole ma veel märganud, isa!“ Kurt võttis Jakobää käekese ja silus seda, kuni omanik selle tagasi tõmbas.

Isa tõusis üles; täitis klaasid lõhnava Rheinveiniga ja ütles: „Nüüd jätke rahule prantslased ja kõik, mis nendega on ühenduses. Ma ei salli neid! Ja teeme, mis ammu oleksime tegema pidanud. Lööge klaasid kokku, lapsed: elagu meie kuningas ja meie vabastatud isamaa!“

Nad istusid sel esimesel õhtul kaua koos, kuid Kurt Stetten tõusis järgmisel hommikul vara. Majas oli veel kõik rahulik, ainult õuel noomis valitseja Piesecke paari sulast, arvatavasti sellepärast, et kurjategijad arvanud olid, et võivad noore härra kojutulekut veel tagant järele pühitseda pika uinakuga.

Kurt sammus läbi hommikkastes aia, avas värava, mis viis külanurmele, ja läks üle vaba platsi väikese kiriku poole, mis seisis kõrgete pärnade varjus kesk küla. Varasurnud ema haud oli ta eesmärk.

Kuid kui ta vaatas üle pöösastiku, mis piiras surnuaeda, nägi ta, et talle oli ette jõudnud Jakobää.

Tasa avas Kurt surnuaia värava ja astus onutütre juure. Kui see teda silmas, ilmus tume puna ta ilusale näole. Kurt ulatas talle sõnatult käe — veel mõned minutid seisis nad üksteise kõrval, siis astusid nad aeglaselt väljakäigu poole.

„Täna sind, Jakobää, et oled hoolitsetanud ema haua eest nii armsa hoolega,“ katkestas lõpuks Kurt vaikuse. „Täna sind ka armastuse eest, mis näitad mu isa vastu üles.“

Jakobää raputas tasase, armsa naeratu-sega ilusat pead. „Kui keegi peab tänama, Kurt, siis küll mina. Kes avas mulle, vaeslapsele suurmeelselt oma maja ja löi talle uue kodu? Su vanemad, onupoeg — ja nii kaua kui elan, olen neile tänulik.“

Sooja tunde kiir oli ta näo üle libisenud, Kurt arvas lugevat ta sinisilmades õilsa hinge vastukuma. „Sa oled hea, Jakobää!“ ütles ta südamlilikult ja kummardas ta käe kohale.

„Ei, Kurt!“ vastas tütarlaps, aeglaselt oma kätt tagasi tõmmates. „Ma ei ole hea, ma katsun ainult mitte tänamatu olla. Ja mul on see kerge, sest kõik on mu vastu head. Ma võiksin parem olla, kui ma olen: sa kuulsid eile, et onu nimetas mind majatüüranniks.“ Ta näole ilmus lõbus naeratus ja tahtmatult pidi Kurt mõtlema teisele naeratusle, mis veel mõne nädala eest teda oli vangistanud, ilusale lohule lõuas ja kahele säravale silmapaarile!

Kui erinevad olid mõlemad tütarlapsed, Louison ja Jakobää! Mõlemad täiuslikult ilusad ja mõlemad lahkuminevad nii välimuse kui loomu poolest!

Jakobää, — Louison! Saksa aadlipreili — ilus prantslanna! Mõlemad oma rahvaste naiseilu ideaal, ühte ümbritses saladuslikkuse veetlus — teine säras ilus ja puhtuses, lihtsalt ja selgelt nagu kodumaa järv!

„Sa näed und, Kurt!“ katkestas Jakobää ta mõtteid. „Kremmrode on halb koht unenägude jaoks. Meie elame olevikus ja ei kaeba, kui see on ebaluuleline. Ebaluuleline nagu piimasupp, mida pakun kohe hellitatud härrale, kes on vist harjunud mokka või teega.“

„Sa eksid suuresti, Jakobää! Rõõmustan supi üle ja loodan, et tubli Marianne seda valmistab sama hästi nagu enne. Kuid ütle, on sul veel aega minu jaoks? Tahan sulle veel midagi jutustada.“

„Muidugi, onupoeg.“

Kurt võttis Jakobää käevarre ja viis ta varjuliste kastanite puisteele aiavärava ees. Seal istusid nad üksteise kõrvale pingile ja ta algas äkki nii tõsise häälega, et Jakobää imestanult üles vaatas: „Toon sulle tervituse Prantsusmaalt, Jakobää — see on surija viimane tervitus.“

Näis, et Jakobää aimas, kellelt tervitus tuli. „Vicomte?“ sosistas ta tasa.

Kurt vaatas teda teravalt. Ta hinges oli elanud mure, et Jakobääal olid soojemad tunded rüütelliku mehe vastu. Kuid ta nägi, et oli eksinud. Jakobää nagu muutus küll tõsiseks ja kurvaks ja ta silmad läksid niis-

keks, kuid meeleheitlisest valust ei seisnud neis midagi. Sinisilmadest kõneles ainult ilus inimlik kaastundmus.

Rahustatult jatkas ta: „Jah, Jakobäa, ta suri mu käte vahel.“ Ja siis jutustas ta, kuidas see juhtunud, jutustas ka madame de Vernier'st ja Louisonist nagu pihitakse armsale õele.

Jakobäa kuulas vaikides. Silmad maas, muidu siledal otsaesisel kerge korts, mis ilmus alati, kui ta järele mõtles.

Kui Kurt lõpetas ja talle küsivalt otsa vaatas, võttis ta selle parema käe oma kahe käe vahele: „Mu vaene Kurt, kui kahju on mul sinust! Mu süda ütleb mulle, et sa kannatad — vähemalt kannatanud oled! Kuid ma mõtlen ja loodan, et oled sellest juba jagu saanud, kuigi sa seda enesele ei taha tunnistada. Ja et sa jagu saad, see on tingimata tarvilik.“

Kurt vaatas talle suurte silmadega, pea-aegu ehmunult, otsa: „Tingimata tarvilik?“

Kerge puna libises üle Jakobäa valge otsaesise. „Jah! Vaata, Kurt, hea onu ei oleks iialgi lubanud, nii kaua kui ta elab, et kosid prantslanna, ja oleksid sa seda teinud — sa tead, see oleks ta südame murdnud! Ja siis, Kurt — kuigi mademoiselle Louison on ilus ja kena —“ ta peatas ja puna ta põskedel muutus sügavamaks.

„Lõpeta, lõpeta — ma kuulan!“ ütles Kurt kibedalt.

„Ma olen ehk ülekohtune ja kui ma seda olen, tahan talt südames andeks paluda; kuid mul on tunne, et sina, armas onupoeg, olid ainult malekuju mõlemate daamide mängus. Nad tahtsid kasutada Preisi ohvitseri, feldmarshalli peastaabi adjutanti. See tüdruk ei armastanud sind — ta ei tundnud su vastu tõsiselt, Kurt, seda võid sa uskuda.“

„Ma ei julenudki loota, et asi oleks teisi, Jakobäa,“ vastas Kurt kurvalt. „See oli unenägu. Ära hävita kõige ilusamat, mis jätab unenäod: mälestuse!“

„Tegin sulle haiget? Ära ole pahane, Kurt,“ palus Jakobäa südamlikult.

Kurt raputas pead. „Haiget teinud? Jah, see oli valus, Jakobäa! Kuid pahane olla — seda ma ei suuda! Ma tean, et sa hästi mõtlesid!“

Nad tõusid pingilt ja läksid vaikides

tüksteise kõrval külamurule, Kremmrode ainust tänavat mööda kuni väikeste majadeni. Külas oli ärganud elu. Mehed läksid tööle, naised tulid, korvid seljas, majadest, et minna põllule või metsa. Siin ja seal kõlas juba kootide ühetooniline takt või vikati kõle toon, sest teine heinategu seisis ees. Igalpool teretati Kurti ja Jakobäat ning tihti pidasid talupojad neid kinni, et nendega mõned sõnad vahetada.

Nii jõudsid mõlemad viimase majani sammaldanud õlgkatusega. Maja ees seisis vana pärnapuu ja aiakeses õitsesid päevalilled.

„Kas elab siin veel vana ratassepp Wienke? Või on see naljakas vanamees juba hauda värisenud?“ küsis Kurt.

Jakobäa näitas käega poolavatud küünile: „Seal on ta ju ise.“

Sel silmapilgul astus vanamees, küürus rauk kortsulise näo, kuid imeliselt teravalt välkuvate silmadega, küünist välja ja võttis mütsi peast: „Tere hommikut, armuline härra junkur! Tere hommikut, armuline preili. Kes kodumaale tagasi pöörab, leiab, kui otsib, õnne! Mingu see täide, noorhärra!“

„Täna, Wienke! Ikka veel tervise juures ja ikka veel lõbus riimisepp?“ Kurt avas aiavärava ja astus rauga juure, et sellele kätt ulatada, nagu Markis on kombeks. Jakobäa jäi tänavale seisma.

„Täna alandlikult — Teie käsuks, härra pealik, asi on korras, kuigi vanad kondid enam igakord sõna ei kuula. Ja mis puutub riimidesse, armuline härra, siis ei taha nad enam hästi õnnestuda.“

Vanamees pühkis käeseljaga üle silmade ja hambutu lõug tuksatus imeliselt.

„Mis teil puudub, meister Wienke?“ küstetten imestanult, sest ta mäletas teda küll imelise, kuid ikka lõbusa mehena.

Rauk vaatas üles, libistas kareda käega aeglaselt üle valgete habemetüügaste lõual ja arvas: „Kuidas võin lõbustada, kui pojapoega enam ei ole?“ See kõlas imeliselt kurvatujuliselt.

Jakobäa oli astunud lähemale ja ütles selgitavalt onupojale: „Karl Wienke sattus 1811 Venemaale marssivate prantslastega tülli ja lasti maha. Onuke kirjutas vist selles sulle.“

Vanamees näis lugevat iga sõna Jakobäa

Soovitame suitsetajaile kõrgväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

huultelt. Nüüd noogutas ta mitu korda pead, nagu peaks ta kinnitama, mis Jakobäa oli öelnud: „Hüva, armuline noorhärä, nii see oli! Et ma ei tahtnud anda viimast kitse laudast ja et mu pojapoeg oma vanaisa peksta ei lubanud — sellepärast lasid nad ta maha. Jah, seda nad tegid — ja nüüd õelge preilile, kuidas tuleb prantslastega ümber käia, armuline noorhärä, sest armuline preili päästab sarnase neetud mehe veel viimasel silmapilgul ja —“

Valgete kulmude alt lendas tige pilk noore tüdruku poole. „Siin oma ukse ees leidsin ta, ta tõstis käsi püsti, et annaksin talle tükikese leiba — jah — ja siis tõin ta tuppa ja Jumala pärast mõtlesin ainult oma Karli peale ja oleksin ta ära tapnud nagu sea, kui ei oleks tulnud armuline preili!“

Jakobäa ajas end sirgu: „Ära räägi patujuttu, ratassepp, ja mõtle sellele, mis olen mina ja õpetaja ikka jälle öelnud, et Jumala pärast on kättemaks.“

„Jah, seal seisab ka hammas hamba vastu! silm silma vastu ja veri vere eest! Ta ei olnud seda väärt ja üks on nagu teine!“

Stetteni peast käisid imelised mõtted läbi, kuma vanamees kõneles. Siin oli palunud Gaston Labourd tükike leiba, siin oli Jakobäa ta päästnud kättemaksuhimulise rauga käest; siin olid katsunud vanamehe värisevad käed, keda Kurt tundis heatahtliku inimesena, kätte maksta, mis Prantsusmaa oli teinud Saksa rahvale. See oli julmi sõja needus, mis selle küla vaikes rahus oleks võinud areneda koleda draamani, millesarnaseid — nagu ta teadis — Saksamaal küllalt oli juhtunud. Oli avalik saladus, et kibedakstehtud, rõhutud, väljakurnatud rahvas Venemaalt tagasitulevaid prantslasi, kes nälginud, viletsad ja haiged kodumaa poole teel olid, nagu hunte maha oli tapnud.

„Teie peaksite häbenema, ratassepp, ja rõõmus olema, et teid armuline preili on päästnud nii suure ülekohtu eest!“ ütles Kurt valjult. „Teie asi ei ole kätte maksta sündinud ülekohtu! Kas Teie ei tea, kuidas saatus on mõistnud kohut prantslaste ja nende keisri üle?“

„See ei tee mu Karli enam elavaks, noorhärä!“

„Muidugi mitte, ratassepp, kuid mõelge, kui teie Karl oleks langenud sõjas?“

„Jah — sõjas! Kuid mitte maha lastud alatul viisil! Nagu koera ja ma pidin seal juures seisma käed seljale seotud — mina tema, vanaisa! Sel päeval töötasin enesele, et tasun vaenlasele kätte!“

Ja jälle vaatas ta tigidalt Jakobäale, kes talle rahulikult silma vaatas.

„Tule, lähme, Jakobäa!“ üsles Stetten. „Teiega kõnelen teine kord, ratassepp — ja ma arvan, et teie siis olete mõistlikum!“

„Ei tea, noorhärä! Ei tea: prantslane tegutses jõledalt ja ma vihkan teda veel puusärgis!“

Vanamees teretas ja läks siis aeglaselt küüni tagasi. —

Kurtil ei läinud kogu päev vana ratassepp mõtetest. Kui tihti oli ta istunud poisikesena ta kõrval ja pealt vaadanud, kuidas osavate sõrmede all lendasid laastud, kuidas valmisid rattad, piimanõud, kuidas ta parandas planke, nikerdas pinke ja aialaude. Ja kuidas ta oli rõõmu pärast tunnud imeliste riimide üle, mis lõpmata mitmekesisuses tulid selle mehe suust! Ta mäletas veel hästi, kuidas talle juba tookord jutustati, et Wienke noorpõlves oli olnud teener härra v. Kleisti juures Suur-Ritzowis ja sellelt oli õppinud imelise viisi oma kõne paremaid palasid riimidesse seada. Kui tihti oli isa naerdes salme korranud, mis ratassepp Kurti sünnipäevaks armulisele härrale oli pühendanud ja mis lõppesid järgmiselt:

„Kui armuline härra kaob ära,
Siis junkur pärrib kõik ta vara,
Kuid seega on veel aega nüüd,
Seepärast kajab meie hüüd:
Me mõisa härra elagu!“

Ja sellesse süütusse lapsemeelesse oli toonud halastamatu sõda sarnase kibestuse!

Möödusid mõned päevad rõõmsas, rahulikus kooselus, siis seadis Stetten jälle sammud väikese maja poole küla lõpul. Seekord ei leidnud ta vanameest töökojas, vaid toas. Ta istus parajasti õhtusöögi juures ja vaatas imestanult üles, kui ohvitser astus tuppa. Kuid ta vaimust lendas siiski endise aja mälestus, sest kui ta oli püsti karanud, et suursugust külalist vääriliselt teretada, ütles ta kohe: „Tahab armuline junkur ehk jälle väikest laeva nagu vanasti? väike lootsik paplipuust tegi teile tookord kõige suuremat rõõmu ja kui veel purjed peale panime, oli härra junkur tüürimees!“

„See aeg on mööda, Wienke!“ vastas Stetten ja tõmbas enesele tooli lähemale. „Tulen täna teises, tõsisemas asjas. Tahan teid prantslase pärast noomida ja eriti teie inetu vaenu pärast armulise preili vastu. Teie peaksite häbenema, ratassepp!“

Rauga näoilme muutus korraga ja äkki sai Kurt Stettenile selgeks, et vaene, vana

Helilooja Mihkel Lüdig

saab 9. mail 50. aastat vanaks. Ta on sündinud 9. mail 1880. Pärnu-
maal Reino metsavahi pojana. Astus 1897. aastal Moskva konser-
vatooriumi, kust peagi üle läks Peterburi konservatooriumi, õpe-
pima seal prof. Homiliuse oreliklassis. Klaverimängus on tema õpe-
tajaks olnud Fr. Czerni ja kompositsioonis N. Solovjev. Lõpetas kon-
servatooriumi aastal 1904. vabakunstniku diplomiga ning asus
Peterburi Eesti koloniis tööle koorijuhina ja Eesti Jaani kiriku orga-
nistina. Kodumaal juhatas ta ühendatud laulukoori 1909. aastal
Tartu muusikapäeval ja 1910. aastal Tallinna VII üldlaulupeol. Asus
aastal 1918 Tallinna, kus ta tegevamaid jõude oli konservatooriumi
asutamisel ja korraldamisel. Oli kuni 1922. aastani Tallinna konser-
vatooriumi esimene direktor, hiljem Kaarli kiriku organist. Aastal
1924. läks ta Lõuna-Ameerikasse Buenos-Aires'i, kust aga 1929.
aastal jälle kodumaale tagasi tuli. Hing ihkas kodumaale ja süda
soovis töötada kallile kodule. Nüüd peab ta jälle Kaarli kiriku orga-
nistil ja kommetaskoo'i lauluõpetaja ametit, mis ametis ta väga arm-
mastatud ja lugupeetud on.

Kuid tähtsam kõigest muust on tema helitööde looming, mil-
lega ta Eesti lauluvara on suurepäraselt rikastanud. Kes, näiteks,
ei tunneks Eestis veel tema suurepärasest laulu „Koit“, mis on saa-
nud otse rahvalauluks! Tema on hulga väga ilusaid laule loonud,
mida alati igal pool heameelega kuulatakse. Suur hulk laule ja teisi
suuremaidki helitöid on tal alles käsikirjas seismas ja trükkijate
ootamas. Soovime armastatud kunstnikule ja heliloojale veel palju,
palju päikseküllaseid päevi, et ta võiks meie muusika-kiirandust
veel kaua oma loomingupärlitega üllatada ja rõõmustada!

Mihkel Lüdig.

mees vaimliselt enam täielikult terve ei ol-
nud. Ilma vastamata läks ta laua taha ja
alles, kui ta teisel küljel seisis, Stetteni
vastu, ütles ta aeglaselt: „Noh, armuline
härra näeb asjatult vaeva. Karl langes nende
käe läbi, sellepärast häda Prantsusmaale!
Kui mul see prantslane veel siin oleks —
täna paneksin aknaluugid kinni, et ükski
naine vahele ei saaks segada!“

„Kuidas see lugu õieti oli, ratassepp?“
küsis Stetten.

„Vaadake, noorhärra — siin ta oli!“ Ta
näitas tostile pruuni ahju kõrval. „Ta oli
parajasti kuue seljast võtnud, sest tal oli
õlas haav. Ja vaadake — siis tungisin te-
male noaga kallale — ta oli juba nõrk ja
oleksin ta läbi pistnud. Kuid vaadake, ar-
muline härra, kui nägin kleepuvat, musta
verd ta sürgil, pidin mõtlema oma Karli
peale, kui ta tõin puu alt, kuhu prantslased
ta jätsid. Ja mul tuli äkki imelik tunne ja
see oli ta õnn — ma ei suutnud kohe pista.
Seal koputati juba uksele ja kohe seisis ar-
muline preili mu ees. Tahtis mulle suppi
tuua, kuna mu tervis just kõige parem ei
olnud, ja siis nägi ta olukorda — ja kah-
vatu nagu surnu, kuid kindla häälega nagu
meie vana, armuline härra asus ta mulle
kallale. Jah, naised! Ja veel armulised!

Noh, siis pööras prantslane ringi ja langes
ta ette põlvili ja tema kutsus Johannit, kes
seisis väljas korviga ja ma olin asjatult noa
ihunud. Jah, nii see oli, ja siis viisid nad
ta lossi ja mulle jäi ainult ta vana kuub.
Seal ta on! Niisugune meeletuletus on hea
— sellepärast riputasin ta seinale — kuna
meest ennast ei saanud riputada. Kuid vahel
arvan, et see on tema!“

Kurt Stetten tõusis ja astus Prantsuse
ohvitserikuue juure, mis rippus ratassepa
voodi kohal seinale. See oli kärjastatud vih-
mast ja tuulest, pleekinud ja poolenisti
mädanenud, vaevalt oli aukraadi märk veel
ära tunda. Ja siin ja seal, seljal ja külgedel
kandsid kaltsud terava noa jälgi. — Stet-
ten ei tahtnud küsida, ta tundis, et rauk oli
valanud viha kuue peale välja.

Kuid mispärast värises Kurti käsi, kui
pööras mundri ringi ja sõrmedega üle rinna
silus? Oli see vatikord? Oli see lame, sis-
seõmmeldud asi, mis end tunda andis?

„Kena kuueke!“ pilkas ratassepp akna juu-
rest. „Näen prantslast heameelega kaltsudes
— sulane peab ta olema ja meie isandad!
— Kas ei ole tõsi, noor härra! Mu esi-
mene peremees, härra v. Kleist Ritzovis,
tundis prantslasi hästi, jah, niiviisi. „Wienke“
ütles ta vahele, „Rossbachi“ juures said nad

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“**
paberosse ja tubakaid.

Jaan Linnamägi,
endine notar, lugupeetud seltskon-
nategelane ja kauaaegne „Estonia“
seltsi esimees ja tegelane, suri 15.
aprillil s. a. südamehaigusesse 68. a.
vanaduses.

pükstele!“ Jah, noorhärä, nii ütles mulle
härä v. Kleist.”

Stetten kuulas vaevalt vanamehe kõnet,
ta oli ärevusest värisevate kätega tasku-
na välja võtnud ning löikas kuuerinna
lahti. Ta kätte langes väike, naha sisse
õmmeldud taskuke, mille ta ruttu oma kuue-
tasku lasi libiseda. Kuid ratasepp oli las-
kuva päikese viimaste kiirte valgusel näi-
nud nuga ta käes. Ta naeris valjult õudsel,
poollapsikul viisil: „Just nii, noorhärä!
Andke talle tublisti! Hea nuga on parem
kaitse kui kõver mõök!“

Stetten lükkas ta ettevaatlikult tagasi.
Tal oli õnnetust palju. „Ei ole tarvis, vana
Wienke!“ katsus ta teda rahustada. „Seal
ei ole enam kedagi sees! Need on kalt-
sud —“

„Kaltsud!“ ratasepp haaras sõnast kinni.
„Jah — kaltsud! Kõik prantslased on kalt-
sud! Nad lasid mu pojapoja maha. Kas
olen seda jutustanud noorhäräle?“

„Jutustage seda teinekord, Wienke! Pean
minema koju isa juure.“

„Jah, kui noorhärä peab minema vana
paruni juure —“

Kurt ruttas kohe oma tuppa. Väriseval
käel võttis ta väikese rahatasku välja, pääs-
tis nõõri selle ümbert ja välja langes kol-

tunud, jäme paberipoogen. Kui ta selle et-
tevaatlikult avas, luges ta:

„Protokoll tehtud 13. detsembril 1812
sõjakassa kohta 432.000 frangiga kullas ja
Tema Majesteedi keisri käsul Moskvast
kaasaviidud kirikuriisade üle.“ — — —

V i e s p e a t ü k k .

Kotkas kaljupesas.

O.na töötoa akna juures keiserlikus pa-
lees Porto Ferrajos seisis Napoleon ja vaat-
tas mõtetes sinisele merele üle sadama,
kus seisis ankrus mõned Itaalia laevad, mis
pidasid tähendust Livorni ja Genuaga
— üle kaunis elava liikumisega Marina,
mida mööda trummipõrinal tuli harjutuselt
ta kaardiväe kompanii. Kui väeosa, umbes
kuues osa kogu väikese riigi sõjaväest, lähem-
male tuli, kiskus keiser palkoni ukse
lahti ja astus välja. Väeosa vanad veteraa-
nid olid seda vist oodanud, sest juba kau-
gelt sihtisid nende silmad palkoni poole ja
kui keiser ilmus, muutusid nende sammud,
veel enne kui kõlas komando, talitmatult
tugevamaks ja kindlamaks. Trummi põri-
naga ühinesid sarvede värsked toonid ja
kui kompanii palee akende alt läbi läks,
kostas kahestsajast kõrist valju, mürisev
„Vive l'Empereur!“ mida hüüdsid kaasa
tänaval olija d. Keiser noogutas rahulolles
ja tervitas ohvitsere kerge, armulise käeli-
gutusega; kui väeosa kadus tänavnurga
taha, kadus keisri näolt peaaegu rõõmus
naeratus. Tasase ohkega astus ta tuppa ta-
gasi, sules ukse enese järele ja võttis en-
dise asendi, nagu tahaks ta uurida hori-
sonti oma kotkasilmadega põhjast lõunani.

Meri oli rahulik ainult aegajalt välkusid
valged vahuharjad päikeses ja ihetooniliselt
nagu hingamine kostis laine löök, mis
murdusid vahutades vastu kaljurahnu-
sada mõlemal poolel. Kaugel pinnal, kuhu
oli sihitud keisri pilk, paistsid kaks purje-
kat: üks kuulus talle, ta tundis seda ta
ehitusviisi saledusest, kuigi kaugus oli kau-
nis suur. See oli ta purjek „l'Inconstant“
ue Elba lipuga, mil oli kolm keiserlikku
mesilast ja kolm amarantvärvilist joont.
Teine alus oli Inglise fregatt „Zephyr“,
mis ristles vahetpidamata Elba ees. Purjek
lähenes aeglaselt sadamale; võis veel möö-
duda tund, enne kui ta võis sisse jooksta,
sest tuul oli ebasoodne.

Seda ütles enesele vist Napoleongi, kes
ootas alust nähtavasti igatsusega. Ta lah-
kus akna juurest, astus kirjutuslaua juure
ja helistas. Sisse astus Santini, ta ihutoener,
kes jäi seisma ukse kõrval. (Järgneb)

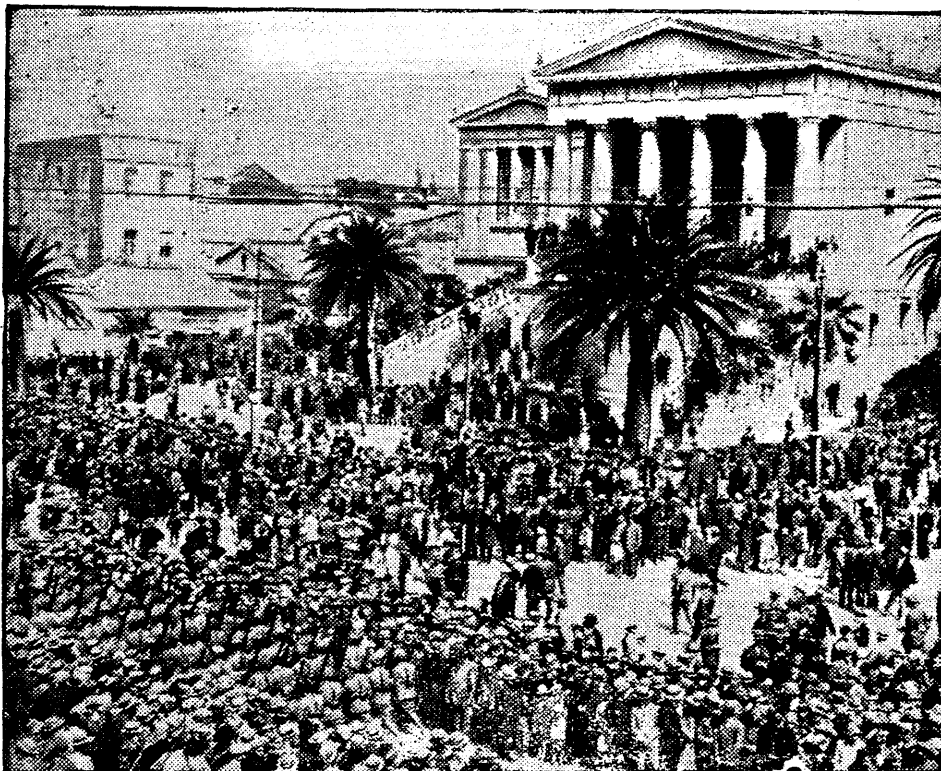
Neiutuju tulemus.

Saksa kirjanik **Otto Höcker.**

1.
Põhja-Ameerika Ühisriikide vaheline verine vennasõda oli 1864. aasta suvel oma haripunktile jõudnud. Ligi nelja-aastases võitluses olid põhja- ja lõunariikide sõjaväed üksteise vastas seisnud; kaubandus ja läbikäimine lonkas, vabrikud ja töökojad olid tühjad, suured osad põllumaast hari-

nendega siis saaksid vastasele viimast otustavat hoopit anda.

Kindral Grant, põhjavägede kuulus juhtaja, oli oma kaotusrikkad lahingud metsikmail löönud ja kogus nüüd oma väeriismed Peterburi juurde kokku, ise selle juures kõigest jõust uusi tagavarasid hankida katsudes. Küll põrises uute sõdurite kutseks igal

Määratu rahvahulk pühitseb Ateenas ülikooli hoone ees Kreeka 100. aastast iseseisvuse päeva.

mata. Igal pool taibati, et rahvas oli jõudnud ähvardava hukkumise äärde, kui verisele sõjale, mis juba sajadtuhanded tapnud ja miljonid hävinemisele viinud, varsti ots ei tule. Kuna aga vastastikusele meelekibedusele vaadates mingisugust kokkulepet polnud loota, siis kogusid mõlemad sõdivad pooled suure kiirusega uusi sõjavägesid, et

pool trumm ja maksti igale vabatahtlisele ka imestamiseväärt kõrge käsiraha, kuid tulemusi oli kõigel sellel vähe. Inimeste arv oli kokku sulanud, sest kõik paremad jõud olid juba koondunud. Kes nüüd veel tulid, olid enamikus ebaväärtuslikud. Suuremal osal ei jõudnud noored sõdurid laskmist välja kannatada ja sellepärast põgeneti sõ-

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

javäest hulgani. Teised jälle, nagu pärast selgus, olid südametunnistusega õnnelikud, kes ainult käsiraha tahtsid, parajal juhul põgenesid ja siis enese jälle uuesti lasksid sõduritekirja panna. Et sellele sõjaväedistsipliinile väga kahjulikule tegevusele piiri panna, oli sõjasekretär Stanton vandunud mitte ühelegi uuesti kinnipüütud väejuoksikule armu anda, ja ta oli enesele president Abraham Lincolnil lasknud töötuse anda, et ta sellistel puhkudel oma armuandmise õigusest loobub. Aga kuigi Stantoni paendumatu, mitte mingisugusest pehmemast südamelliigutusest mõjutatud tahe neil raskeil päevil otse vanasõnalikuks oli saanud ja mahalaskmise paugud peaaegu iga päev kajasid, ei olnud väejuoksikute arvu vähenemist ometi palju tunda.

Nii olid lood, kui ühel palaval juulikuuõhtul ühe aiaga piiratud farmi lihtsas, puh-
tas elutoas kaks naist põleva laualambi juures üksteise vastas istusid. Õmblustöö kohale kummarduv noor neiu, kel ilus nägu ja unistavad sinisilmad, ilmutas töös ainult vähe püsivust; ikka jälle pani ta pooleli-oleva töö lauale, tõusis ja astus akna juure kuulatama.

Tema vastas istuv vanem naine oli luge-
nud paksu palveraamatut. Nüüd lõi ta selle kinni ja vaatas oma valida pilguga tõsiselt oma vennatütre noorusilusale näole, mis vastolus seisis tema enese terava näoga, kuhu valu oli tõmmanud kivistunud joo-
ned.

„Mis sul ometi on, Mabel? Oled kui elavhõbe,“ noomis ta. „Kas sul on olnud veel vähe pühi? Niikaua kui Charley kodus viibis, pole sa tööle iial enam liiga teinud. Nüüd on vaja seda nobedam olla, Mabel.“

Ta võttis laualt neiu õmblustöö ja silmitses seda pead raputades.

„Sa armas Jumal, millised pisted! Kas riputa või kulp külge. Ei tea tõesti, mis sinus Charleyle õieti meeldib! Kui sa tahad saada majaperenaiseks, siis pead virgemaks saama!“

Vaevalt kuulas Mabel neid sõnu. Puna-
huuled torus, oli ta kohe jälle akna juure läinud, mille tagant parajasti räästahääl ka-
jas. Ta kummardas aknast kaugele välja ja kähvas siis ruttu tagasi.

„Tulen koge tagasi, tädi, väljas on nii ilus!“ hüüdis ta ja kadus toast.

Ohates tõusis ka tädi ja läks siis kööki ning sealt lauta vaatama. Tema oli farmis ainus juhtiv tööjõud; noorest Mabelist palju asja ei olnud, eriti veel nüüd, mil tast oli

saanud tema ainsa poja pruut. Nüüd oli sel alati rõõmsal neil pea teisi asju täis. Varem oli asi muidugi hoopis teine olnud; siis olid väikeses farmis kaheksa poega ema töö oma peale võtnud ja proua Putnam oli olnud sama uhke kui õnnelik ema. Nüüd oli see kõik mööda. Seitse õitsvat poega oli ta pidanud ohverdama isamaale; nad kõik olid põhjariikide eest sõtta läinud ja mitte iial tagasi tulnud. Ainult kõige noorem, Charley, oli talle jäänud. Nagu vennad, oli temagi vabatahtlikult sõtta läinud. Millist hirmu oli tunnud emasüda tema eest, eriti kui teade tuli, et Charley Stevensi kantsi juures raskesti oli haavata saanud. Ometi oli võinud ta jälle kergemini hingama hakata, sest noor kangelane oli jälle paranenud ja koju ema juure tõtanud.

Kuid ainult lühikest aega oli farmis valitsenud rõõm. Päev päevalt oli poeg emale jälle teatavaks teinud, et ta enese jälle sõjaväkke kirjutanud ja temale ainult tervise kosutamiseks oli 30. päevane puhkus antud. Selle möödumisel oli ta jälle pidanud tagasi minema oma väeosasse. Kuid enne sõda oli ta enese kihlanud Mabeliga, kes pärast vanemate varajast surma proua Putnamis teise ema leidnud. Tuli ta tulevastest lahingutest tervelt tagasi, siis pidid kohe pulmad tulema ja tema pääsis töökoormast. Kas asi küll nii kaugele arenes? Tihti tundis lesestida valu. Ta ei julenud enam lootagi, kartes, et saatus temalt viimase poja rõövib.

Mabeli hõiske äratas ta kurbadest mõtetest. Nagu tormituul hüppas neiu uksest tuppa.

„Mõistata, kes on tulnud!“ hüüdis ta õnnelikult naerdes.

„Milline sa jälle oled, Mabel! Nüüdne aeg ei ole tõesti mitte kergemeelseks hõiskamiseks. Kes teab, millises hädaohus Charley praegu jälle viibib!“

„Mitte mingisuguses, tädikene, sest tema on — siin!“

„Kes? Charley?“ küsis proua Putnam ehmudes. „Kuidas on see võimalik?“

„Üsna lihtsalt, tädikene!“ oli rõõmus vastus. „Armsale poisile on minu vastu kojuigatus tulnud ja ta on veel kord koju rutanud mulle viimast suudlust andma! — Ära siis kohe pahandama hakka,“ lisas ta meelitades ja ennast tädi najale surudes.

„Mis sellest siis on? Tahtsin ta armastust proovida ja tema tegi selle proovi toredasti läbi. Mõtles ometi, jumalaga jättes ütlesin ma talle, et kui ta mind tõesti armastab, siis tuleb ta sünnipäeval mulle

õnne soovima. — Jah, eks, selle oled sa hoopis unustanud, et täna minu sünnipäev on,“ naljatas ta, eidel ümber kaela kinni võttes. „Olen täna üheksateistkümnene aastaseks saanud — kas see pole hirmus vana, mis?“

Proua Putnam lõi käed kokku.

„Sina õnnetuselaps,“ hüüdis ta ärevalt, „sellisele mõtlemata teole meelitasid sa Charley? Kas sa siis pole lugenud, mis lehed kirjutavad, ja ma ei või ka uskuda, et talle jälle puhkus on antud. — Aga kus ta on?“

„Siin, ema!“

Praokile olnud üks oli avanenud ja tупpa tormas noor, blondjuustega, sõjamundris tugev mees. Häbelikkus aga sumbutas rõõmu ta ilusal näol, kui ta näüid ema murelikkudesse silmadesse vaatas.

„Ei, puhkust mul ei ole, seda nad mulle ei annud. Selle võtsin lihtsalt ise. Ära kardada, mis paha võiks sellest ikkatulla!“ rahustas ta, kui ema Putnam murtult toolilevajus. „Lähemal päevil ei ole meil garnisonis nii kui nii midagi teha. Tulin siia ainult tunniks, sest tahtsin oma magusale pruudile sünnipäevasuudlust anda!“

Ta pööras särasilmil Mabeli poole, kes punastades tema öla najale nõjatas. Siis jätkas ta:

„Koidu ajal olen ma jälle garnisonis. Sellega saan hakkama. Ja näüid andke mulle midagi süüta, sest jooksmine on mu naljaseks teinud. Polnud sugugi kerge asi. Pidid valima kõrvalisi teid, et mind ei tabataks. Tagasimineku on hõlpsam, sest siis on kõik kassid hallid,“ lõpetas ta nooruse häbemata julgusega.

Istudes laua ääres, lähenes ema talle nõtkuvail põlvil.

„Kuidas võisid sa mulle ometi seda teha, Charley?“ hüüdis ta etteheitvalt, kuna Mabel ruttu kõõki tõttas ja kohe jälle singi, või, juustu ja leivaga tagasi tuli. „Ilma lubata! Mõtles ometi, Charley, mu süda jääb seisma, kui sellele mõtlen! Milline hädaoh! Ja sõjakohtud ei anna näüid armu! Kui sinu tulekut juba oleks märganud!“

Charley naeris muretult ja noogutas Mabelile pead. Ise ruttu sööma hakates.

„Pole midagi karta, ema!“ ütles ta süües. „Tegin asja peenelt. Meil on homme hommikuni vaba aeg. Siis olen ammu jälle seal ja kukk'ki ei kire selle järele!“

Kuid ema jäi murelikuks. Nii väga kui poega armastaski, selle ootamatu kojutulek ei teinud talle ometi rõõmu. Kõige parema meelega oleks ta tema kohe jälle minema saatnud ja ainult suure nurumise peale lubas ta armastajail tunnikeseks kokku jääda. Kuna noorpaar aias jalutas, ruttas lesk farmi aiavärvale ja vaatas murelikult välja kuuvalgele maanteele. Seisnud tükk aega, arvas ta marssivaid samme ja relvade kõlinal kuulvat. Hirmunult silmitses ta farmist möödamarssivat jalgväepatrulli. Kahvatumalt vaatas ta sõduritele järele ja ruttas, nii pea kui patrull kaugenes, aeda, kust ta armastajapaari magusasti juttu vestmast leidis. Kuid poeg naeris näüidki veel.

„See ei tähenda midagi, ema; selliseid patrulle on maanteil küllalt ja nad otsivad niinimetatud „käsirahapetjaid“, autuid mehi, kes enda mitu korda üles annavad ja mitmekordse käsiraha võtavad, aga ikka jälle kaovad.“

„Ja kui sina sellise patrulliga kohtaksid, Charley! Sa lahkusid garnisonist lubata ja nad ei usuks sind, kuigi sa väejuoksik ei ole. Oh Charley, mispärast tegutsesid sa nii kergemeelselt!“

„Ole rahulik, ema, ja ära unusta, et ma ümbruse teid täpselt tunnen. Kuidas võiks nad mind siis tabada!“

Neiugi ühines peigmehe palvega; ta tundis enese küll olevat kaassüüdlase, aga ühtlasi hakkas tädi hirm ka teda valdama. Ometi sai ta julgus jälle võidu, pealegi Charley naerdes antud kinnitust kuuldes, et ta hommikul jälle garnisonis viibib ja kohe siis oma õnnelikust kohalejõudmisest kirjateel teatab emale. Tema ja Mabeli ühine julgus rahustas pisut emagi, nii et ta neile veel ühe tunni koosviibimiseks aega andis. Siis aga manitses ta poega seda karedamini teeleminekuks. Ta seisis kõrval, kui noorpaar ikka ja ikka jälle suudles ja sellele lõppu ei tahtnud teha. Aga kui ta ise poja oma käte vahele võttis, sosistas ta:

„Mine Jumala nimel, Charley. Tema ärgu arvaku su kergemeelsust patuks. Ära unusta, et sinust siia maha jäävad kartlikult põksuvad südamed. Kirjuta kohe!“

Seda töötas lahkuja veel kord. Naised vaatasid temale järele, kuni nad teda kuuvalgel veel üle aasa nägid metsa ruttavat, siis läksid nad vaikides majja.

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

Lävel võttis tädi Mabeli käest kinni.

„Ma ei taha sind noomida,“ ütles ta ja ta häälabises, „sest sina mõtlesid sama vähe paha kui Charley. Aga liida ta oma õhtupalvesse.“

Ilma midagi muud ütlemata läks ta oma magadistuppa.

Mabel aga läks oma kambrisse. Vastandina tädile oli tema süda rõõmus ja kerge. Küll põles sealgi lahkumisevalu, aga sellest kasvab üle rahuldatus uhkuse tunne. Charley oli tema meelest lausa sangar, kangelane, kes enese ainult selleks hädaohtu annud, et oma sõna pidada ja talle sünnipäevaks õnne soovida. Õnnelik naeratus mängles ta huultel, kui ta varsti peale selle magama uinus.

Seda hirmsam oli tal ärkamine. Hommiku eel koputati kõvasti majauksele. Enne kui Mabel kohkunult trepist alla jõudis, oli proua Putnam ukse juba avanud. Nende ees seisis naabruses elutsev farmer. Pilg tema kohkunud näole ennustas naistele pahu asju.

Kuidas naaber hingetult jutustas, oli ta hobusega garnisonile kartuleid viinud. Teel peatanud teda patrull, kes üht vangi saatnud, ja nõudnud, et ta nad garnisoni sõidutaks. Kirjeldamatult kohkudes oli ta vangis ära tunnud tuttava Charley.

„Juba tema pärast hakkasin ma nende küüdimeheks, sest sõdurid olid tema vastu väga karmid,“ teatas naaber edasi. „Nad kirusid teda autuks käsiraha petjaks ja ütlesid, et ta vististi läheb sõjakohtu kätte.“

Mabeli suust tuli südantlõhestav karjatus ja ta vajus isegi ju pool minestanud tädi rinnale.

„Oh Jumal, mis ma olen teinud!“ nuuksus neiu. „Tädi, kas võid mulle iial andestada!“

Kärsitult lükkas tädi nutja kõrvale: väliselt toibununa, kivistunud näoga, pööras ta jälle naabri poole:

„Jutustage mulle kõik, ma palun teid,“ ütles ta hääletult. „Kuidas pidas ennast minu poeg üleval ja mis ta ütles?“

„Oh, Charley võttis asja kergelt. Kahetuses äpardust, et oli enese lasknud patrullil kinni võtta. Ta laseb teile ütelda, ärge muretsege, küll tema oma ülemuse ees ennast juba oskavat vabandada. Need härrad saavad vististi uskuma, et ta omavoliliselt enesele ainult lühikese puhkuse võtnud ja väest ärajooksmisele pole mõtelnudki. Aga isegi kui teile peaksin valu tegema, ema Putnam,“ jätkas mees, „võtke minu nõu kuulda ja ärge vaadake asjale kergesti. Nägin ise,

kuidas nad selle vaese poisi seal vastu võtsid. Ükski sõim polnud seal alatu, püssiparadega veeti ta edasi. Tema ülemaidki nägin ma. Need ütlesid, et ta veel tänas sõjakohtu kätte antakse. Keegi ei usu ta tõendust, sest et talle ta käsiraha eile on välja makstud!“

Liikumata näoga oli proua Putnam kõik kuulunud ja ainult ta pilgust oli välja paistnud sügav valu, mis ta emastüdant täitis. Nüüd sirutas ta sõnumitoojale kae.

„Ma tänan teid,“ ütles ta lihtsalt. „Jumal hoidku, et mina ei tarvitseks teile sarnast sõnumit viia. — Sea ennast valmis, Mabel!“ hüüdis ta ägedasti nuuksuval neiu.

„Oh tädi, kuidas võisin ma aimata, et minu kutsest nii hirmus õnnetus tõuseb!“ vastas neiu murtult.

„Riietu!“ katkestas lesk. „Charley vajab meid tunnistajateks. Arvan, härrad saavad uskuma lihtsa naise juttu, kes isamaale juba seitse poega on kaotanud.“

2.

Frederiksburis, 7. rügemendi tollekordses asukohas, kuhu ka noor Charley Putnam kuulus, ootas tädit ja Mabelit kurb sõnum. Sõjalaagriks muudetud koht, mis kõiksugu sõduritest kubises, seisis kaootilises olekus. Ainult suure vaevaga jõudsid tädi ja Mabel seni küsida, kuni neile 7. rügemendi asukoht teada anti. Kui nende sõiduk viimaks peatus laudmajakese ees, kuhu rügemendistaap asetatud, kuulsid nad piiritu kohkumisega, et see rügement eelmisel õhtul äkilise marsikäsu saanud ja veel öösel oma uue asukoha poole, Fort de Russeyse, Washingtoni lähedal, teele läinud. Selle juures selgunud suure hulga sõdurite puudumine, kelle otsimiseks kõva komando maha jäetud, mis jagatud üksikuteks patrullideks. Ühe sellise patrulli kätte oligi Charley langenud. Kätte saadud väejooksikute üle kohtumõistmine ja mahalaskmine sündis igasuguse vormilikkuseta. Juba oli salk selliseid väejooksikuid sõjakohtu ette viidud. Ainult mõned üksikud, kelle asi selgumata, olid rügemendile otsustamiseks järele saadetud. Nende hulgas oli ka Charley, nagu nad seda hulga pärimiste ja küsimiste järele viimaks kuulsid. Rännates linnakeses kuulsid nad vahetevahel mürisevaid kogupauke; nende põhjusi ei tarvitsenud nad pärida.

„Me peame viibimata edasi sõitma Fort de Russeyse!“ otsustas lesk.

Tee, mis naistel ees seisis, oli ligikaudu 50 m iili pikk ja hirmus konarline, sest e

seal alati liikusid väeosad ja voorid. Aga vana eide raudne tahe võitis kõik. Veel enne kui nad järgmise päeva õhtul kohale jõudsid, oli nende sõiduk 7. rügemendi osadest möödunud. Aga oma küsimusele Charley saatuse kohta ei saanud nad mingisugust vastust.

Seda vapustavamad olid teated, mis nad Fort de Russeys eneses said. Natuke aega enne nende saabumist oli Charley sõjakohtu ees olnud ja väejooksikuna surma mõistetud. Kohtuotsus pidi juba järgmisel hommikupoolel teostatama.

Ohvitser, kelle valve all surmamõistetud seisis, tõrjus nad tagasi.

„Teie poega võib ainult veel üks mees päästa, armas proua — sõjasekretär Vashingtonis,“ ütles ta. „Mr. Stanton võib teie pojale armu anda. Kas ta seda teeb, pole küllalt tõenäoline. Tema on kõva südamega mees, kes tagasi ei kohkuks ise ennastki ohverdama, kui seda teenistuse vajalikkus nõuab. Mina ei taha teile lootust anda, inimliku mõiste järele peaksite rahulduma. Ometi võite ikkagi katsed teha. Me oleme hahaks määranud kaksteistkümmend mahalaskmist. Kõik, mis ma võin teha, on, et teie poja asja kuni, ütleme kella üheteistkümmeni enne lõunat edasi lükkan. Seda töotan ma, sest et mul teist kahju on. Katsuge hommikul vara mr. Stantonit jutule saada. Laseb ta enese tšimaks teha, siis jõudku ta otsus õigel ajal kohale. Aga minu kogemuste järele võite ennem küll kalju-tüki sulama panna.“

Naiste ärda palve, et neid laseks Charleyga silmapilguks kokku saada või neilt temale lohutava teate annaks, lükkas mees tagasi.

„Ei tohi!“ ütles ta nii otsustavalt, et pikem palumine ja nurumine näis asjatu olevat.

Naised saatsid mööda hirmsa öö. Nad olid liitriikide pealinna lähedal ühe alevi öömajas korteri leidnud. Kõvasti üksteise ümbert kinni hoides istusid nad voodiäärel ja valvasid kogu öö viletsa rasvaküünlal valgusel. Vaevalt sai tädi oma valule anduda, tal oli küllalt vaeva meeltheitva Mabeli rahustamisega, tema ennast süüdistavaid kahetsusesõnu kuulates.

Aga ta pidi kõva olema! Kui ta järgmisel hommikul ei suutnud sõjasekretäri paen-

dumata meelt muuta, siis oli kõik lootus kadunud. Mabeli eest kartis ta selle juures veel enam kui enese eest. Küll oli tal tahe neiu peale pahane olla, et see oma neiu-tuju läbi nad nii hirmsasse seisukorde asetanud, aga mis võis ta ometi parata, sest neiu oli õnnetust sama vähe ette aimata võinud kui Charley ise.

Viimaks möödus öö. Juba koiduajal seisis naised 17. tänava ja Pennsylvania avenue nurgal seisva vana telliskivimaja alles veel kinnise ukse ees, millesse tol korral sõjaministeerium oli mahutatud. Varajases tunnist hoolimata polnud nad ükski; juba oli seal ootamas hulk teisigi palujaid, kes karsitult ootasid ukse avamist.

Viimaks lasti ootajad majja. Keegi ees-saalis viibiv ametnik küsis tädi ja Mabelilt nende tuleku põhjust.

„Teie tahate kõnelda mr. Stantoniga?“ ütles ta üllatatult. „Seda võib vaevalt saada. President on ütelda lasknud, et ta tähtsale nõupidamisele tuleb, ja tema võib iga minut saabuda.“

„Aga ma pean mr. Stantoniga viibimata rääkima,“ ajas tädi peale, „sellest oleneb inimese elu!“

Ja nuttes jutustas ta ametnikule oma loo. See jahmatas.

„See on teile väga raske, armas naine,“ ütles ta osavõtlikult. „Aga tulemusi teie palvel ei ole. Parema lõpetage kõik lootus. Mr. Stanton on vandunud, et ta ühelegi väejooksikule armu ei anna.“

„Minu poeg ei ole käsirahapetja,“ nuuk-sus ema meeleheitlikult. „Siin minu ven-natütar võib seda tõendada. Tema on minu pojaga kihlatud. Temale lubas ta, et tuleb talle sünnipäeval õnne soovima. Sellepärast lahkus ta väeosast, aga oli juba jälle sinna tagasi minemas, kui ta vangistati. Kõik oleks õnnestunud, kui rügemendile äkki ei oleks antud marsikäsk.“

„Armas naine, sellised vabandused ei aita mr. Stantonit juures,“ katkestas ametnik. „Sõjakohus on rääkinud; see otsustab. Aga ma tahan vaadata, mis võin teha, et võimalikult ruttu mr. Stantonit ette pääseksite. Siis katsuge oma õnne.“

Ta saatis naised ühte tühja ootetuppa. kus juba hulk inimesi oli ootamas.

(Järgneb.)

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“**
paberosse ja tubakaid.

Armukadedus.

Hollandi kirjanik **J. P. Baljé.**

Abielupaar Terborgi mugavas elutoas valitses sügav vaikus, mida katkestas ainult vana seinakella ühetooniline tiksumine ja ajalehe krabisemine härra Terborgi ärritatud käte vahel. Tema abikaasa vaatas ainult ajuti uurivalt üle oma näputöö tema poole; mehe silmakulmud olid tussaselt kokku tõmbunud, ta huuled pingul, nagu hoiaksid nad ainult suure vaevaga tagasi kurjade sõnade voolu.

Sest proua Terborg polnud teisiti talitanud kui seda keegi teinegi südamega inimene oleks teinud. Täna lõunal oli Fred Lindermann temale kellegi kaudu teate saatnud ja teda palunud, kas tema, kes ju nii lähedal elas ja kõige paremini teadis, kuidas teda ta valus aidata, nii hea ei oleks ja tema juure ei tuleks. Teatetooja oli olnud väike teenijaneiu. Proua Terborg oli kord olnud halastaja õde ja Fred Lindermann oli üks neist, keda ta ravitses. Fred omas tookord tema vastu suure sümpaatiat, samuti tema Lindermanni vastu, aga armastust polnud nende vahel iial olnud.

Siis tuli Henry Terborg ja Erna abiellus temaga; muidugi loobus ta siis ka halastaja õe elukutsesest. Nüüd oli temale äkki toodud haige ja pealegi vana sõbra palve ja kuidas võis ta siis selle tagasi lükata ja temale abiandmast keelduda. Nõrgana ja abituna lamab Fred pensionis, ja kui Erna ilmus, löid ta silmad rõõmsasti särama; ta sai kohe elurõõmsamaks ja palavik langes. Erna jäi tema juure kuni arst tuli ja ühe halastaja õe Fredi saatis ravitsema. Erna toimis seda impulsiivselt, aimamata, et Henry seda temale võiks pahaks panna.

Koju jõudes ootas Henry teda juba, tussaselt ja pahaselt, ja kui ta temale jutustas, kes ta välja kutsunud ja mis selle põhjus oli, et Terborg õigel ajal süüa ei saanud, siis tulid mehe suust kibedad etteheited, mis Ernat sügavasti haavasid. Ta kaitstes end, sai ägedaks — ja nüüd valitses nende vahel vaikus, too õudne, rõhuv vaikus pärast suurt tormi.

Siis helises kell; teenija tõi tuppa valge

lille. Tänuks Lindermannilt temale antud abi ja seltsi eest. Veresoon Terborgi otsaesisel paisus. Erna kartis uut puhangut ja tahtis sellest hoiduda.

„Vaata ometi, Henry, ära ole pime. Sa tead ju, et ma ainult sind armastan ja et sa mulle oled kõik; selle vaese mehe vastu tunnen ma vaid kaastundmust!“

Pilkavalt naerdes vastas Terborg:

„Jah see vaene haige poiss, milline tore vabandus! Ometi on ta veel küllalt nii terve, et võib ühe teise mehe naisega flirtida ja temale ilusaid lillesid saata. Niipea kui ta jälle jalul on, murran ma ta kondid, sest ta kasutab oma haigust tiivariptsutamiseks, see nadikael!“

„Ole vait, Henry, sa ei tea, mis räägid. Armukadedus teeb su pimedaks ja ülekohtuseks. Ole ometi mõistlik; see vaene poiss on raskesti haige, seda on selgesti näha. Mispärast peab meie õnn selliste tülide all kokku varisema?“

„Midagi ei taha ma sellest kuulda. Lühidalt: sina tema juure enam ei lähe, mõistad? Lilled viin ma ise tagasi ja seega on asjal lõpp!“

Vihaselt pööras ta ukse poole; ta sammutud kajasid kurjaennustavalt, kui ta koridori mööda alla läks, ja paukudes lendas koja uks tema taga kinni.

Väsinult ja tarretult vahtis Erna oma ette.

Kärsitult ootas Henry Lindermanni pensioni ukse ees. Pikkamisi avati uks. Lähemale ilmus halastaja õde.

Kurjana tahab Terborg tuppa tungida, aga õde tõrjub teda õrnalt tagasi.

„See on Teist väga ilus, et toote temale lillesid, mu härra, aga see on nüüd juba hilja. Härra Lindermann on viie minuti eest surnud.“

Pisut hiljem viibis Terborg jälle maja ees trepil. Kohmetult silmitses ta lille oma käte vahel.

Südametunnistus.

Saksa kirjanik **V. Kabel.**

Algava päeva kahvatu valgus roomab läbi kitsa võreakna ikka kaugemale kitsasse, halliks lubjatud ruumi. Paar varajast varblast vidistavad juba väljas.

Nende läbitungiv vidistus äratab uimasusest mehe, kes, jalust ja käsist seotuna, kõik see aeg tummas valus oma koikul on istunud. Teda valdab ehm ja paneb ta südame toppama. Kas siis tõesti juba päev kätte jõuab, päev, mis temale peab olema viimane?

Süngelt vahib ta oma ette. Ei julge silmi tõsta, ei söanda vaadata üles väikese võreakna poole. Täna kardab ta päevavalgust. See toob temale ju lõpu, surma!

Nagu peapööritus valdab surmamõistetut. Hirm, hull hirm viimase silmapilgu eest ähvardab teda lämmatada.

Äkki tõuseb ta. Ta silmad lendavad paremale poole, kuna lootus temale veel ruttu sosistab: Ehk on väljas veel õö, ehk võin veel mõne tunni elada. Siis näeb ta halli valgust ja ta silmad suurenevad ebaloomulikult. Ta vangub ja vajub uuesti koikule.

Äkki tõusevad talle kuumad pisarad silma. Ta nutab, nutab kui laps, nutab, sest et pisarad ta südant kergendavad.

Võtmed ragisevad, riivid lükatakse eest, ja hääletult avaneb uks. Halli habemega tugev vanglavaht ilmub, latern käes.

Fritz Gumpert ehmatub, taganeb seinäärde ja vangub nagu joodik.

"Jätke mu ellu!" kisendab ta kõledasti. "Olen süütu! Mina ei ole seda teinud!"

Vana vanglavaht asetab laterna väikesele lauakesele. Nii ütlevad nad kõik — kõik. Tema tunneb seda. Sest see siin pole ju esimene, keda ta viimsel teel saadab. Ametvennad kardavad seda käiku. Temal on abinõu, kuidas surmaminejatele seda käiku saab kergendada. Keegi pole seni seda veel mõistatanud, seda abinõu. Muidu keelataks talle see ära. Ja seda ei tohi tulla. Tema arvab oma iseäraliseks ülesandeks siin maailmas surmaminejate surmahirmu vähendada.

Nüüd noogutab ta mehe poole vargselt pead. Tema heatahtlikus, kortsudega kaetud

näos seisab iseäralik ilme, midagi saladuslikku, lootustäratavat.

"Olge mõistlik, Gumpert, ja rahulik," ütleb ta julgustades. "Õieti ei tohiks ma seda Teile ütelda, aga —"

Ta astub mehele lähemale. Ta häälmuuhtub ettevaatlikuks sosinaks.

"Teile antakse enne hukkamist armu, Gumpert. See on erand, kuna aktid Teile süüdi riigi ülemale võimumehele küllalt veenvalt pole selgeks teinud. Sellepärast pea püsti, mees! Ja mitte midagi kellelegi ütelda!"

Mees vahib teda tardunult, nagu üleloomulikku ilmutust. Alles pikkamisi taipab ta. Ja siis kahmab ta mõlema kätega vahivarukast kinni. Kähisedes kajab ta häälm:

"Kas — kas see on tõsi?"

"Noh, ma ei või seda ometi tuulest võtta!" ütleb vaht heatahtliku naeratuslega. Ja selle juures mõtleb ta: Kui tihti oled sa seda juba valetanud ja sellist nägu näidanud! — Aga ta teadis ka, üleval taevas ei pannud armas Jumal temale seda valet arvesse. Vististi mitte.

Gumpert aga vahib ja vahib teda uurides. Siis äkki küsimus, kiire, silmapilgu saavutus.

"Vanduge mulle elava Jumala juures, oma hinge õnnistuse juures, et see tõsi on! — Ruttu, vanduge, ärge mind piinake!"

Kõvasti hoiab ta mehe käevarrest kinni.

"Vanduge!"

See kisa tuleb piinatud inimesesüdamest ja värin läbib vahit.

Ta viivitab. Sellist vannet pole veel ükski nõudnud. Kõik on teda uskunud, on selle kindla usuga siit väljunud ja timuka ette astunud, et karistus ainult silmakirjaline on ja viimsel hetkel pääs tuleb. Sellises olukorras usub ju igaüks ja kahmab kõige vähemastki lootusest kinni.

Ja nüüd see siin — nõuab enam, nõuab vannet elava Jumala ja hinge õnnistuse juures! — Ei, seda ei või vana Andreas teha ega anda — seda ei annaks armas Jumal temale iial andeks!

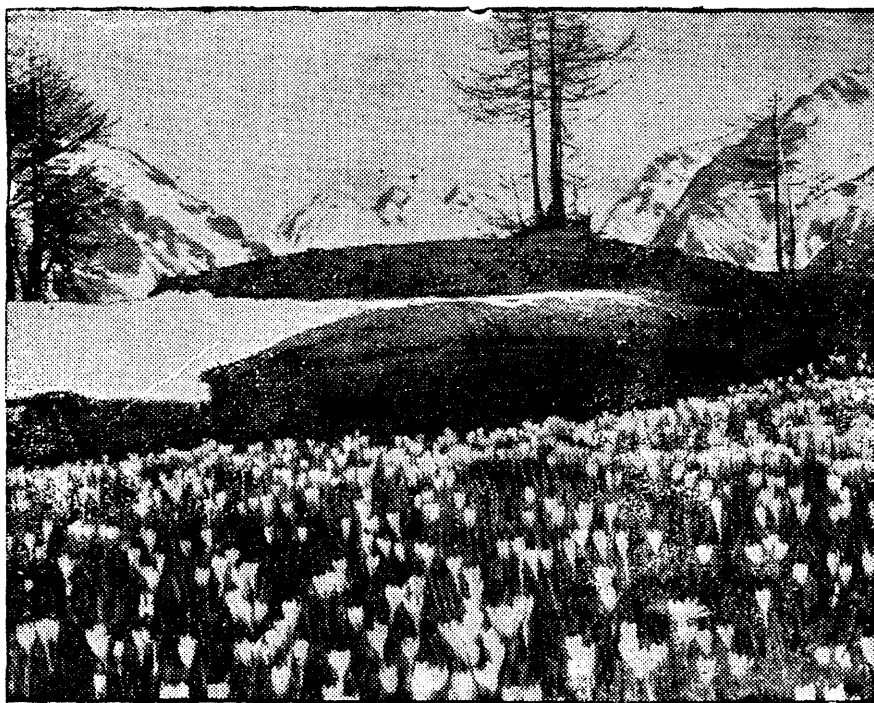
Kõle naer äratab vahit neist mõtteist.

Soovitame suitsetajaile kõrgeväertuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

„Teie nurjatu!“ hüüab Gumpert raskesti hingates. „Teie veel pilkate mind ja tahate narritada! Kas teate ka, mis tähendab lootust äratada ja seda siis jälle hävitada? Kas teate, mis Te mulle olete teinud? Ma olin teinud eluga lõpuarve, olin sellega leppinud, et veel täna, mõne minuti pärast surren! Ja siis tulete Teie oma variseerliku jutuga, oma valega, mis ma vastu võtsin nagu uue eluõhu ja mis mulle tuleviku silmade ette tõi. Ja see kõik ainult pettus. Tõde aga, tõde on surm — surm!“

Surmamõistetute hääl on sumbunud, ta toon muutunud. Viimased sõnad tulevad kuulda-

tahtnud elu maitsta. Ja ta oli mänginud kaarte, et kerge võidu läbi omada raha elumaitsemiseks. Varsti järgnes raamatute võltsimine, esimene rahavõtmine. Teised järgnesid. Temale, edasipüüdvale panga prokuristile, oli petmine ju nii kergeks tehtud. Pool aastat oli ta osanud kõike varjata, kuni ta siis äkki just kuristiku kaldal seisis. Polnud kahtlust — juba järgmisel päeval pidi kõik avalikuks tulema. Siis kavatses ta põgeneda. Aga mitte rahata. Öhtul, enne kassa kinnipanemist, võttis ta kassast ruttu paki raha, pistis asemele väliselt samasuguse paki, milles oli ainult paber. Lä-

Lilleväli mägestikus.

vale ainult veel kui õhk, kohutavad oma ühelaadilikkuses.

Valvur ei julge midagi vastata. Häälte hakkab ta oma kohust täitma. See ei ole tal raske. Fritz Gumperti jõud on otsas. Vastupanemata laseb ta kõik sündida. Ja küsimusele, kas ta ometi ehk veel õpetajat ei soovi, raputab ta vaid eitavalt pead.

Siis viiakse ta läbi kajavate käikude välja.

Ta ei näe ega kuule midagi. Masinlikult liigub ta edasi sinna poole, kuhu teda juhatakse. Ta vaimusilmade eest heljuvad veel kord mööda sündmused, millele ta süü on rajatud.

Kergemeelne oli ta olnud, mees, kes oli

hedalolev kassapidaja polnud midagi märganud. Kes võiski Gumpertit kahtlustada! Ohtuse rongiga sõitis ta minema, varastatud viiskümmendtuhat saksa marka taskus. Kuid juba Hamburis võeti ta laevale minekul kinni, toodi tagasi ja süüdistati rööv-mõrtsukatöös!

Mõrtsukatöös! Sest mõni tund enne ta sõitu oli pangadirektor veel kord kassaruumi läinud ja sealt tühjaksröövitud rahakapi eest kassapidaja hirmsa peahaavaga surnult leidnud. Nüüd oli tema, Gumpert, kelle juurest vangistamise puhul viiskümmendtuhat marka leitud, kõigi silmis saanud mõrtsukaks.

Mis aitasid kõik süütusetõendused raskesti

kaaluvate süütõenduste kõrval, mida ta senine elu ja rahavargus andsid. Mis aitas see, et ta ikka ja ikka uuesti tõendas, et ta on süütu. Keegi seda ei uskunud. Ütelgu aga, kuhu ta muu röövitud raha pannud. Kergendagu oma südametunnistus avaliku ülestunnistamisega. Aga temal ei olnud rohkem pihvida. Tema ei olnud seda mõrtsukatööd teinud, ei teadnud sellest verisest teost midagi.

Nii arvasid vannutatud mehed ta vaikimist kangekaelsuseks, ta süütusetõendusi pettuseks ja ta mõisteti surma.

Kaheteistkümne tunnistaja hulgas, kes iga hukkamise juures seaduse järele peavad olema, viibis ka pangadirektor Gruber samast pangast, kes Gumperti läbi nii palju kahju saanud.

Gruberi nägu oli koidu hallis valguses musta tsilindri all väga kahvatu. Ta suunurgad tuikasid vahetpidamatult närviliselt ja ikka jälle tõusis külm higi tema otsaesisele. Ainult suure vaevaga suutis ta väliselt rahulikuks jääda ja vahtis üksisilmil tapablokile ja tõsise näoga timukale selle kõrval.

Nüüd hakkas helisema vaestepatustekellukene. Jäine värin jooksis seda kuuldes pangadirektori kehast läbi. Poolminestanult toetus ta külmale kivi-müürile. Maapind näis ja all vankuvat. Veri iaulis tal kõrvus, kirjud tähed sädelesid ta silmade ees.

Mitte nõrkeda — välja kannatada! Kui tal ometi oleks julgust olnud kutsekaarti tagasi lükata! mõtles ta nüüd ahastades. Aga ta ei olnud seda julenud, kartes, et see võiks kahtlust äratada. Meelsamini oleks ta nüüd sõrmed kõrva toppinud ja silmad sulenud, et mitte midagi enam kuulda ja näha.

Aga seda ta ei tohtinud. Ainult mitte silma paista! Varsti jõudis ju kõik mööda, varsti suri süütu mees, ja tema — noh, küll ta siis jälle rahulikuks jäi ja endise kindluse tagasi sai.

Lambakari esimesel rohul.

Prokurör luges otsuse ette. Tema ees seisis Fritz Gumpert, nägu kahvatu, silmad tarretult üles pöördud, kus taevas juba hästi hele oli.

Ja nüüd hoiti talle surmaotsus näo ette.

Gumpert näis ärkavat nagu sügavast uimast. Ainult sekundid lahutasid teda veel viimasest silmapilgust.

„Ma suren süütult,“ ütles ta tasakesi väriseva, kuid ometi selge häälega, ise selle juures pilku heites tunnistajate poole, kus pilk ta endise peremehe kui ainsa tuttava näole peatuma jäi. „Seda aga, kelle südametunnistusel see roim on, saab taevas karistama hirmsamini kui mind. Sest tema on kahekordne mõrtsukas!“

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

Tund hiljem tuli prokurör, alles veel kahvatu ärevusest, Fritz Gumperti juure kongi ja tõi talle rõõmsa teate, et Gruber praegu kõik oli üles tunnistanud.

„Teie süütus on nüüd selge,“ ütles ta südamlikult ja pigistas soojalt surmastpääsnu kätt. „Gruber oli Londoni börsil palju kaotanud ja pidi enesele ruttu raha muretsema. Kuna tal lootust polnud mujalt raha saada, lõi ta oma kassapidaja ise sumuks, viis raha kindlasse paika ja töstis siis ise kära, nagu oleks ta kuriteo alles praegu leidnud. Ja kuna ta kassa oli varguse vastu kinni-

tatud, siis oli ta julge, et kõigist raskustest üle saab. Temal oli ka sedavõrd õnne, et Teie just sel õhtul olite põgenenud ja kahtlus nüüd kohe Teie peale langes. — Iga tahes saate kõige lähemal ajal vabaks, Gumpert, sest Teie kannatusele vaadates võiks ka Teie karistust kantuks arvata.“ —

Vaevalt oli prokurör kongist lahkunud, kui vana valvur ilmus, pudel veini käes.

„Selle saadab Teile vanglaülem. Jooge, et saaksite jälle pisut jõudu. — Nii! . . . Noh, ja kel oli nüüd ometi õigus, et Teile armu antakse?! — Arvan, vanal Andreasel!“

Apteekri proua.

Vene kirjanik **A. P. Tshhehov.**

Linnake oma kolme, kõvera tänavaga lebas sügavas unes. Ümberringi valitseb vaikus. Ainult kaugel eemal, kusagil linna serval, haugub koer karedal, peenel ja venitatud hääl. On hilja, varsti tuleb päev.

Kõik magavad juba ammu. Ainult apteeker Tshernomordiku proua ei maga veel. Juba kolm korda on ta üles tõusnud ja on jälle maha heitnud, ta ei saa und. Ta istub avatud akna all särgis ja vaatab tänavale. Õhk on raske, igav, pahane; ta tahaks nutta ja ta ei tea, miks. Ta tunneb rinnas sõlme, see tõuseb tal kõrini ja vajub jälle, ikka üles ja alla. Tema taga, mõned sammud täst eemal, üsna seinana najal, norskab magusalt ta abikaas, apteeker Tshernomordik. Ablas kirp on end ta nina küljes verd täis imenud, ta ei tunne seda, ta naeratab; ta näeb und, et kõik inimesed linnas kõhivad, kõik ta juure tulevad ja Daani tilku ostavad. Teda ei ärata ükski nõõpnõel, ükski kahur ja ükski armastus.

Apteek on täitsa linna serval ja apteekriproua vaatab kaugele heinamaadele. Ta näeb, kuidas idas taevapiir aegamööda kahvatub, siis äkki leegitsema lööb nagu mõlaks seal tulekahju. Ja ootamatult ilmub kauge metsakese tagant kuu.

Oõvaikuses on kuulda äkki sammud, mida saadab kannustekõlin. On kuulda hääli.

„Ohvitserid lähevad laagrisse tagasi,“ ütleb apteekriproua endamisi.

Järgmisel silmapilgul ilmuvad kaks kogu valgetes ohvitseripluusides; üks on suur ja paks, teine veidi väiksem ja saledam. Laialt jalgu lohistades astuvad nad plangu

taga, nad kõnelevad valjult. Nad jõuavad apteegini, mõlemad astuvad aeglasemalt ja vaatavad aknast sisse.

„Apteegilõhn,“ ütleb sale. „Olin läinud nädalal siin ja ostsin riitsinusõli; apteekril on hirmus hapu nägu ja missugune lõug veel! Tõeline eesli lõualuu. Sarnasega vist lõi Simson vilistlasi maha.“

„Õige,“ vastab paks sügaval bassihäälel. „Apteek magab. Ka apteekriproua magab. Apteekriproua on kena naine, Obtjossov.“

„Olen näinud. Ta meeldib mulle. Õelge, doktor, kas armastab ta seda meest eesli-lõugadega? Võib ta teda armastada? Mis usute teie?“

„Ei, arvatavasti ei armastata teda,“ vastab doktor ohkega nagu kahetseks ta apteekrit. „Naisuke magab väikese eesriide taga. He, Obtjossov! Kuidas ta magab? On soe, särgike, suuke lahti, jalake vaatab teki alt . . . See elajas apteeker, mis teab tema sellest, naine või karboolipudel, talle on see ükskõik.“

„Kas teate midagi, doktor,“ ütleb ohvitser ja jääb seisma. „Lähme apteeki, ostame midagi. Niiviisi saame naist näha.“

„Nüüd öösel?“

„Mispärast mitte? Apteegid on ka öösel lahti. Lähme, doktor!“

„Hüva!“

Apteekriproua pidas end eesriide taga, ta kuuleb, kuidas väljas karedalt kell heliseb. Ta vaatab mehe peale: see magab magusalt ja naeratab; kiirelt heidab ta kleidi selga, pistab paljad jalad toakingadesse ja juba ruttab ta apteeki. Ta keerab äris tule

üles ja jookseb nkse juure; ta ei ole enam unine, ta ei tunne igavust, ta ei taha ka enam nutta, ainult ta süda põksub valjult. Paks doktor ja sale Obtjossov astuvad sisse. Doktoril on suur kõht, ta on pruun, kannab habet ja liigub raskelt. Kuid nooremal on roosiline nägu, ta on habemetu, neiulik, paenduv ja elastiline nagu pillirookepp.

„Te soovite?“ küsib apteekriproua ja hoiab kleiti rinnal kokku.

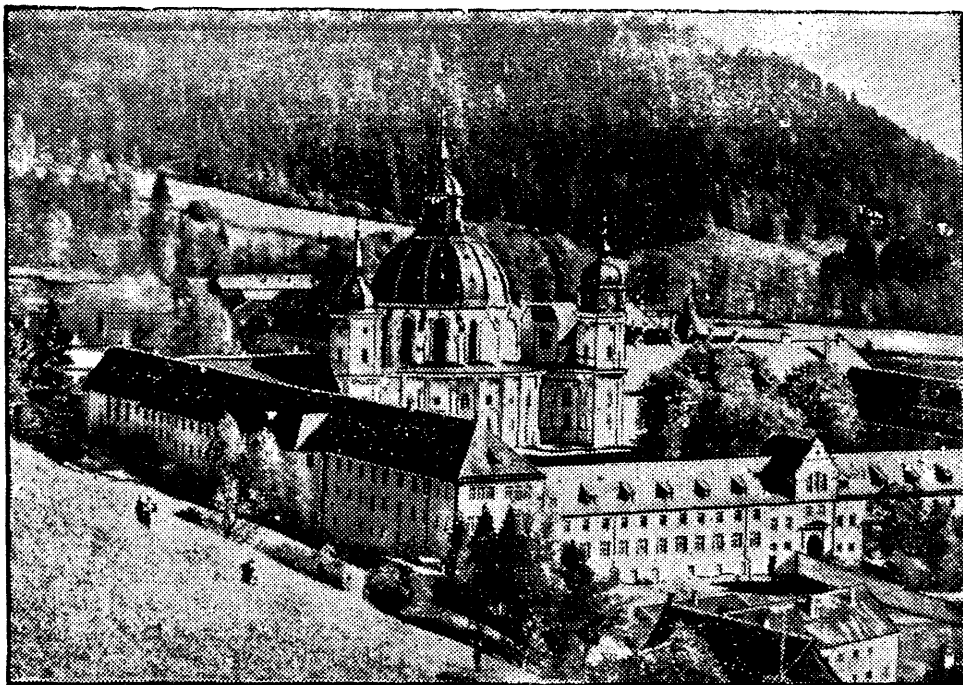
„Me palume . . . , ee . . . , viieteistkümne eest salmiaku.“

sarnast asja — pudelit on siin? Kas teie ei karda askeldada nii paljude mürkide seas? Prrr!“

Apteekriproua pakib salmiaku sisse ja ulatab doktorile. Obtjossov paneb selle eest raha lauale. Pool minutit vaikust. Härrad vaatavad üksteisele otsa, nad tahaks ukse juure minna, nad vaatavad uuesti.

„Palun veel kümne eest söögisoodat,“ ütleb doktor.

Apteekriproua haarab jälle laisalt ja väsinult riulile ja võtab pudeli maha.

Ettali klooster-kirik Ülem-Baieris, Saksamaal, kuulus usurändamiste keskkohht, endine benediktiinlaste klooster, asutatud 1332. aastal, kuid 1893. aastal lõpetanud tegutsemise. Nüüd asub seal õlevabrik.

Naine ei ruttu, ta võtab aeglaselt pudeli riiulilt ja mõõdab. Ostjad seisavad, kumbki ei liiguta ja nad vaatlevad apteekriproua selga; doktor pilgutab nagu täissöönud isane kass ja noorem on surmtõsine.

„Näen esimest korda, et apteegis teenib daam,“ ütleb doktor.

„Selles ei ole midagi iseäralikku,“ vastab apteekriproua ja vaatab salaja Obtjossovi näkku. „Mu mees on üks, abilist tal ei ole, mina aitan teda.“

„Ahaa! See väike apteek on kena. Mitu

„Kas ei ole apteegis,“ ütleb Obtjossov, „mingisugust karastavat jooki või midagi sarnast? On teil seltersit?“

„Jah.“

„Bravo, teie ei ole apteekriproua, vaid haldjas. Nõiduge kolm pudelit esile!“

Apteekriproua pakib kiirelt söögisooda sisse ja kaob pimedasse ukse taga.

„Ütlen teile, see on ananas,“ ütleb doktor. „Sellesarnast ei leia teie isegi Madeiras. He? On see nii? Kas kuulete norskamist? Härra abikaasa magab?“

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

Järgmisel silmapilgul tuleb proua tagasi. Ta asetab viis pudelit lauale. Ta on olnud all keldris, on veidi punane, veidi ärev.

„Pst, pst!“ ütleb Obtjossov, kui proua pudelite avamisel laseb kukkuda korgivinna. „Ärge tehke kära, te äratate veel oma abikaasa.“

„Ja? Mis on sellest, kui ta äratan?“

„Ta magab nii magusalt; kindlasti näeb ta teist und. Teie terviseks!“

„Just nii,“ ütleb sügeval bassihäälel doktor; söögisooda tõuseb talle ninasse; „abielumees on igav asi; iga abielumees teeb hästi, kui magab. Kui teie selle seltersi juure veel veidi punaveini . . .“

„Mispärast mitte, mida teie kõik ei taha!“ hüüab apteekriproua naerdes.

„Tõepoolest, veidi punaveini . . . Kahju, et apteegis ei müüa alkoholi. Kuid teil on ometi meditsiiniveini?“

„Jah.“

„Nii siis, andke siia. Üks, kaks.“

„Kui palju?“

„Algul nelisada grammi seltersi juure, küll siis edasi näeme. Eks ole, Obtjossov? Algul ainult veega . . .“

Doktor ja ohvitser istuvad puldi juure, võtavad mitsid peast ja joovad punaveini.

„Kuid vein, pagana pihta, ei ole sugugi hea. Et aga teie siin olete, maitseb ta nagu nektar. Kui veetlev, kui armas teie olete. Suudlen vaimus teie käekesi.“

„Annaksin palju selle eest, kui võiksin neid suudelda mitte ainult vaimus,“ ütleb Obtjossov. „Mu au juures.“

„Jätke see, palun,“ vastab proua Tshernomordik auvääriliselt.

„Ta on kokett olevus.“ Doktor naeratab tasa. „Kuidas ta silmi keerutab. Piff, paff! Soovin õnne. Oleme võidetud. Eks ole õige, Obtjossov?“

Apteekriproua vaatab tuliseisse nägudesse, kuulab nalju ja muutub varsti ka ise elavaks. Oh, tal ei ole enam igav! Ta naljatab, naerab ja koketeerib, jah, ta joob isegi ostjate ärdal palvel punaveinist.

„Te võiksite tõepoolest teinegi kord laagrist siia tulla. See pesa on nii igav. Siin võiks igavusest surra.“

„Ei ole võimalik!“ Doktor on ehmunud. „Sarnane iludus, looduse meisterteos, nii varjatud . . . Kuidas ütleb Gribojedov? „Ta elab omas üksilduses Saratovis!“ Ta ütleb seda väga ilusalt. Kuid on hilja juba. Peame minema. Rõõmustas meid väga. Mis oleme võlgu?“

Apteekriproua vaatab lakke; ta huuled liiguvad, ta rehkendab.

„Kaksteistkümmend rubla, nelikümmend kopikat.“

Obtjossov tõmbab pluusist paksu kirjatasku ja otsib kaua rahatähtede seas; ta maksab.

„Kuidas teie härra abikaasa magab, kui magusalt,“ ütleb ta ja surub jumalagajätuks proua kätt.

„Laske mu käsi lahti.“

Lõpuks, peale pikka jumalagajättu, suudlevad mõlemad ostjad apteekriproua kätt; aeglaselt, mõtlikult, nagu kartes, et on midagi unustanud, lahkuvad nad apteegist.

Apteekriproua jookseb ruttu magadistuppa ja istub nagu enne akna alla. Ta näeb, kuidas doktor ja ohvitser astuvad hooletult mõned sammud, siis seisma jäävad ja sosistavad. Mis nad sosistavad? Ta süda põksub, ta meeled kohad põksuvad; ta ei tea, miks. Talle näib, nagu otsustaks mõlemad ohvitserid ta saatuse üle.

Viie minuti järele lahkub doktor Obtjossovist ja läheb edasi. Obtjossov tuleb tagasi. Ta käib apteegi ees edasi ja tagasi, ükskord, kaks korda. Siis seisab ta ukse ees ja läheb jälle minema. Lõpuks heliseb kell tasa, ettevaatlikult.

„Mis? Kes see on?“ kuuleb apteekriproua äkki oma abikaasat. „Väljas heliseb kell ja sa ei kuulegi seda,“ ütleb ta valjult. „On see mingisugune kord?“

Ta tõuseb, võtab mantli ja läheb tuikudes ja lohisedes apteeki.

„Mis te soovite?“ küsis ta väljas Obtjossovilt. „Andke, palun, viieteistkümmend eest salmiaku.“

Aevastades ja haigutades, poolenisti magades ja ühtelugu puldi vastu põrgates, roo-
mab apteeker riulile ja võtab klaasi maha.

Kaks minutit hiljem näeb apteekriproua, kuidas Obtjossov jälle läheb; ta teeb mõned sammud ja viskab siis salmiaku tänava-
kraavi. Nurgal ootab juba doktor. Mõlemad vehivad kätega; hommikune udu neelab mõlemad.

„Kui õnnetu olen ma,“ mõtleb apteekriproua ja vaatab täis vaenu abikaasa peale, kes vahepeal kiirelt mantli seljast võtab ja uuesti voodi heidab. „Kui õnnetu.“ Kibe pisar veereb äkki ta näo üle. „Ja keegi ei näe seda, mitte keegi.“

„Unustasin puldile viisteistkümmend kopikat,“ ütleb apteeker ja katab end tekiga. „Pane nad kassasse.“

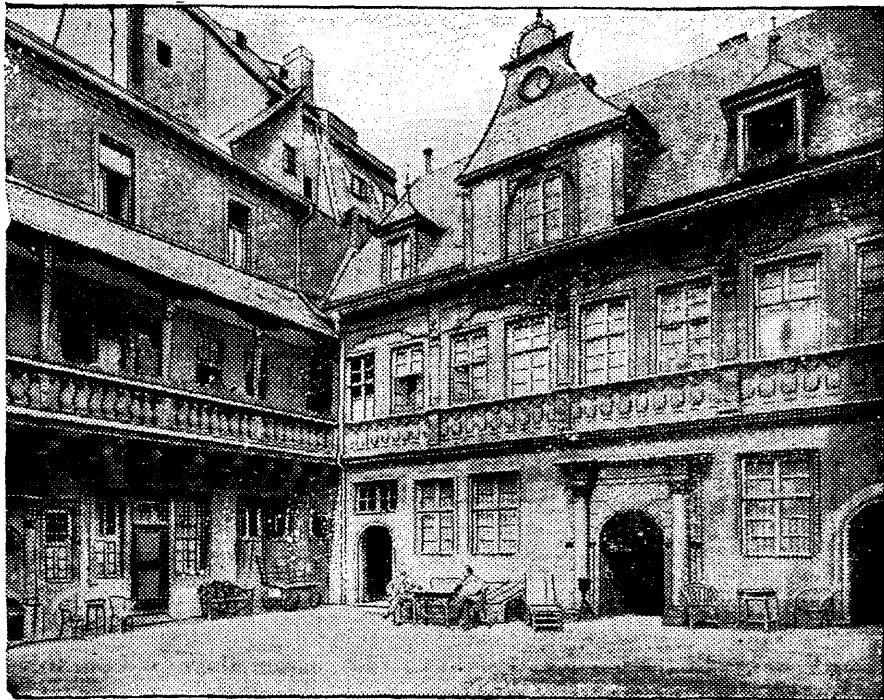
Ja ta magab juba jälle.

Omnibus.

H. Grossschmidt.

Tuututades ja mootori kõriseses tormas omnibus läbi linna käidavama tänava. Oh, kui tore oli niiviisi tormata. Inimesed hoidsid kõnniteedel ligi majade seinu. Vastutulevad hobused ajasid kahele jalale püsti ja norskasid. Oh kui tore see oli. Ta oli ju esimene omnibus selles provintsilinnakeses. Lapsed kogusid ta seisukohtadele, vaatasid, katsusid ja imestasid. Olgugi et seal inimes-

laternad, mis heitsid nii heledat valgust, et vastutulevad inimesed pidid käe silmade ette tõstma, kui valgus nendele langes. Ja misuguse torede valgusvihu võisid need laternad pimedusse paisata! Voorimeeste viletsad laternakesed olid kui jaaniussid sambalase metsa all. Iga vähema kui konarluse lasksid need silmad tal ette näha, et siis selle eest aegsasti kõrvale hoida. Ei ole ju

Gutenberginimeline trükikunsti muuseum Mainzis Saksamaal.

tada palju polnud. Vanale veoautole oli tehtud vari peale, see halli õlivärviga üle võõbatud, ja valmis oligi omnibus. Kuid uhke oli omnibus enesele siiski. Kellele ei meeldiks siis see, kui teda vaadatakse, imestatakse ja kardetakse. Ja õhtul pimedas, kui viletsad gaasilaternad ainult osaliselt tänavaid valgustasid ja mõned kõrvaltänavad hoopis pimedad olid, siis oli omnibus oma uhkuse tipul. Siis laskis ju juht tal põlema

kellelegi meeltnööda, kui mõne järsu nõksu juures terve sisikond põrub. Sarnastel puhkudel, kui seda juhtus, kirus juht ja kirus ka omnibus ise, oma mootorisurinat ähvardavamaks muutes.

Pühapäevad olid omnibusi juubelpäevad. Siis tungis rahvas murruna tajuure, et teha ometi pühapäine sõit „bussiga“. Mõned istusid hommikul peale ja sõitsid ikka edasi tagasi, ilma et oleks mõelnudki maha tulla.

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

Sõitsid nii hommikust lõunani, mil neid kõhuküsimus sundis lõbusõidust loobuma. Ei vaadatud enam kui võõramaa loomale. Järsku oli meie omnibus muutunud harilikeks, äripäevaseks tarbeks. Omnibusele see hästi küll ei meeldinud, et teda enam ei imetletud, kuid varsti harjus ka tema uue olukorraga. Ainult mõned üksikud maameeste hobused hakkasid veel teda nähes lõhkuma. Suurem osa aga vaatas talle päris ükskõikseltselt. Voorimeeste hobused olid isegi nii häbematud, et omnibusele enam teedki ei annud. Nüüd tuli omnibusel enesel nendele teed anda. Ja sellega ei tahtnud ta kuidagi moodi leppida. See oli ju lihtsalt häbematust: lihtne voorimees, ja ei taha temale teed anda. Nurjatus lihtsalt.

Ei läinud palju aega mööda, kui ära nähti, et ühest omnibusest ikkagi vähe on, tuleks veel teisi juure muretseda. Omnibus sai sellest uudisest kõige enne teada, sest üks karakulkasukas härra tuli ühel õhtul, kui ju päevatöö lõppenud, garaashi ja küsis meie omnibuse juhi käest, et kas ta teisi masinaid ka oskab juhtida. Ja siis varsti paari päeva pärast juhtus üllatus. Ühel õhtul jällegi garaashi puhkusele sõites, leidis ta seal ees teise omnibuse. Vihalaine purskas palavalt esile me omnibussis. Niisugune hilparakas on tema koha omale võtnud! Ja vana pidi leppima halvema kohaga garaashis. Kuid uus oli ka hoopis uhkem ja suurem kui tema. Aina hiilgas oma punase lakeeritud kesta sees. Kahetsusega silmitses vana oma poriseid kodaraid ja määratud küla ning võrdles uut enesega. Ei olnud kahtlust, uus oli ilusam kui tema. Hoopis nukraks jäi me vana. Ta tundis nagu instinktiivselt, et tema päevad varsti loetud on. Ei kõlanud ta tuutus tavanavurgal enam nii üleolevalt ja rõõmsalt. Ei kostnud ta mootoripõrin enam nii taktikindlalt ja eksimatult. Oli ju tal nüüd kurbi mõtteid mõlgutada. Kui uus sõitu ilmus, läks asi veel hullemaks. Kõik inimesed tahtsid ainult uuega sõita. Keegi ei pöörnud enam vanale tähelepanu. Kadeduse juur asus vanale südamesse. See näris ja näris, ei annud ööl ega päeval rahu. Öösel ta söimas ja kirus oma kõrvalseisjat uut, kuid oli võimetu ta vastu midagi ette võtma. Viha aga paisus ja paisus.

Ja siis, ühel ilusal päeval, tuli veel kaks uut, suurt, punast, läikivat omnit juure. Vana süda tahtis viha pärast lõhkeda. Ta pidi nüüd pooltühjalt päev otsa oma liini sõitma. Kõige selle halvale kraamile pani veel krooni pähe see, et korra kuuldus sellist

juttu juhtide keskel, nagu tahetaks teda ligemal ajal saata kuhugi teise, veel vähemasse linna.

No see oli juba liig! Isegi kõige leplikum omnibus ei võiks seda välja kannatada. Ei, seda ta küll enesega ei lase teha, mõtles vana ühel vihmasel hommikul garaashist välja sõites. Seal — järsku — keset liini — tavanavurgal — energiline tuutus. Uus punane omni oleks peaaegu vanale otsa sõitnud, ainult juuksekarva võrd puudus veel, siis oleks mõlemad lõmad olnud. Kuid vanas omnis tekkis mõte.

Mis oleks, kui mitte punane temale otsa ei sõidaks, vaid tema ise punasele! Vana varitses nüüd ainult parajat pilku. Ja vastu õhtu juhtuski sarnane moment. Hoolimata juhienergilisest rooli pööramisest, tormas vana omni ühel järsulkäänakul uuele külje sisse.

Kostsid raksatused, karjed, hoiged, söim... Vanal käis valu läbi kontide. Esimene telg oli pooleks murdunud, küljed sisse surutud, rattad lõmad. Abitult lamas ta keset kiruvat ja söimavat inimmassi. Uuel kuid polnud palju midagi viga, ainult paar aknaruutu olid purud ja küljelt punane värv maha hõõrutud. Väikese seisaku järele sõitis ta edasi. Vana kuid veeti suuri vaevu garaashi juure ning asetati ta selle taha vana rämpsu keskele. Järgmisel päeval tuli ekspertide komisjon ja tegi kindlaks, et õnnetuse põhjuseks olla olnud rooli rike... Vana omni aga itsitas, tema teadis paremini, kus rike oli.

¶. Kuid asjad läksid päris hulluks. Ühel päeval tuli vana omnibuse vraki juure hulk töömehi ja hakkas teda osade kaupa koost lõhkuma. Iga osaga, mis ta küljest võeti, tundus, nagu oleks tal hing tükikaupa välja kistud. Kui lõpuks ta terasest vedrudki alt ära kangutati, mille peal nii hea kiikuda oli, siis värises omni kõigest kehast. Ei olnud enam lootust, et kunagi saab näha tänavliikumist, et kunagi saab lõbusalt tuutades kilutada mööda voorimeestest ja jalakäijaist.

Oo — see oli ta surm. Tükk tükilt, jagu jagult, võeti kõik väärtuslikumad esemed: Mootor, laternad, gummid, teljed, vedrud, isegi rooliratast ei jätnud nad kohale. Ainult neli lagunud kodaratega ratast ja hunik puosi jäi vanast omnibussist järele.

Töömehed lahkusid, hakkas sadama vihma. Udune, külm vihm. Omnibuse lagunud ratta rehvid läksid märjaks, uduseks märjaks; ilmusid pisarad puuosade värvitud pinnale. Rusud nutsid . . .

Alabasterkell.

Prantsuse kirjanik **Maurice Renard.**

Vägeva kamina paremal ja pahemal istusid krahv ja krahvinna de Nils. Tuli põles heledalt ja leekide vastukuma tuksatas siidseinavarjudel, mis pidid kaitsma vanaldast paari tuuletõmbe eest. Ilma silmi tõstmata peenelt käsitöölt, millega olid ametis krahvinna vanad käed, pöörus ta küsivalt abikaasa poole:

„Mu sõber, mispärast vaatad nii kurvalt püstkellale?“

Krahv haaras paberrossikarbi ja vastas:

„Mu sõbranna, ainult sellepärast, et ta näitab meile nii selgelt aja põgenemist, ja ma olen täna eriliselt tundeline. Sa tead ka, mispärast! Kui ma homme ärkan, olen seitsekümmend aastat vana.“

„Soovin sulle juba ette õnne, Adrien. Sa oled ka nüüd nii veetlev nagu olid meie neljakümneaastase abielu kestusel. Kuid ma pean sinult veel kord küsima, miks vaatad sa juba jälle püstkella?“

„Mida tähendab su küsimus, armsam?“

„Mulle näis, et su silmad ei otsinud kella, vaid vaasi, mis kroonib püstkella.“

Krahv de Nils vaatas uuesti silmapilguks kella kohal olevale vaasile, kuldpärlitega ümbrisetud vaasile, siis vaatas ta küsivalt abikaasa näkku. See vaatas aga krahvile otsa nagu luurav kassike vaatleb ohvrit, kes ta käest enam ei pea pääsema.

„Adrien, kas sa tõesti ei tea, et selle vaasi kaant võib avada ja selles ruumi on, noh, ütlen, armastuskirjade peitmiseks?“

„Ma ei kahtle selles,“ tunnistas krahv vastutuleliku viisakusega.

„Ja muud ei ole sul mulle midagi üelda? Mina oleksin sinu asemel meelsamini veetlev abikaas ja jutustaksin midagi. Tahan seda juba kolmkümmend kaheksa aastat kuulda, rahulda ometi mu kärsitust!“

„Tahan olla neetud, kui sind mõistan,“ hüüdis nüüd krahv.

„Siis tahan su mälu veidi värskendada. Ühel päeval, see oli umbes kaks aastat peale meie pulmi, näis mulle, et sa olid roninud toolile ja peitsid vaasi kirjakesi.“

Krahvinna oli erutatud, kuigi sellest nii

palju aega oli möödunud. Krahv de Nils jäi rahulikuks.

„Noh, see võib küll niiviisi olla . . .“

„Hea küll, kas ei taha sa mulle täna üelda, kellele see kiri oli määratud? See ei ole sulle ammu enam tähtis. Nägin meie kauaaegse abielu kestel, et olid truu abikaasa. See saladuslik tuju näis kehtvat lühikest aega ja näis nii tähtsusetu, et ma iialgi teada ei soovinud, kes õigupoolest oli mu võistlejanna. Muidugi lootsin ma veel kirju leida. Kuid vaas oli sest ajast saadik tühi. Te mõlemad näisite hirmuvat. Jutusta mulle oma avantüür, Adrien.“

„Kas tahad tõesti seda?“

„Palun seda!“

„Ja vastutasu?“

„Vastutasu? Mille eest?“

„Tahan sellega üelda, et kui kingin oma usalduse, siis pead seda ka sina tegema.“

Maja Wetzlaris, kus elas saksapärima kirjaniku Johann Wolfgang Goethe noorusearmastus Charlotte Buff.

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

Mu Jumal, ühel naisel on ikka mingisugune lugu jutustada ja me mehed oleme alati pimedad.“

Vana krahvinna pani käe vastusirutatud kätte ja tunnistas: „Maha tehtud!“ ja krahv suudles tänulikult kitsaid sõrmi. Siis hakkas ta kõnelema:

„Ta oli kakskümmend aastat vana, ta oli väga ilus, annan sulle ausõna, ta oli nii ilus nagu sina.“

„Kuidas oli ta nimi? Julgust, Adrien, sa tead, et olen ammu andestanud.“

„Ta nimi? Luba, et nimetan teda Chloeks. Kuid sa katsud asjatult ta õiget isikut mõistatada.“

„Tundsin teda vist kindlasti hästi.“

„Kindlasti, sa tundsid teda hästi. Kuid ma tahan jätkata. Ta oli abielus . . .“

„Oh, kui hirmus.“

„Abielus mehega, keda sa tunnend sama hästi. See oli keskpärase omadustega mees, mitte inetu, hea tantsija ja ratsanik, kelle pilgud võisid ehk ahvatleda mõndagi naist. Daam õppis seda don Juani kuningakojas tundma. Kuningas kaitses elegantseid võrgutajaid. Chloe oli varsti võidetud, kuid ta jäi siiski truuks, kes alati armastas oma abikaasat. Ma ei taha sellega öelda, et see oli alati õnnelik armastus, sest abikaasade vahel oli midagi . . .“

Madam de Nils vaatas suurte silmadega abikaasa otsa, ta silmalaud tuksusid närviliselt.

„Chloe,“ jätkas krahv, „sattus siis eba-meeldivasse seisukorda. Ta võitles nädalateviisi uue kire vastu, mis oli teda haaranud. Ja too kavalier, kes teda sarnasesse seisukorda pani, märkas seda pea. Ta katsus talle igal viisil meeldida, oli igal vastuvõtmisel, kiusas teda igasugu ettepanekutega, kuni sai lõpuks ainsa ja viimase lubaduse noorelt proualt, et tohib talle kirjutada selle alabasterkella kaudu. Kavaleri arvates oli see lõpu algus. Kirjadele pidid järgnema suudlused ja nii edasi.“

„Ja mis jutu pean sulle jutustama?“ katkestas krahvinna ärevalt. „Sa jutustad ta juba ise? Kust tead mu ainsast saladusest, mis mul iialgi on olnud, sest Chloe ei ole keegi muu kui mina.“

„Muidugi, armsam, see olid sina, kes ühel õhtul kiirelt ja punastades pistis sedeli püstkella urni. Nägin kõike peegli. Ja silmapilgul, kui tahtsid sedelit peita, leidsid su sõrmed — oh, milline üllatus — sealt teise kirjakese eest, kellelt? Sinu kavalerilt? Ei, see oli minu kiri. Sa kahvatasid ja lugesid ta läbi. Kuid see oli ka liig rumal juhus. Silmapilgul, mil sa tahtsid abikaasat petta, leidsid tõenduse, et ta petab sind ja et temagi kasutas alabasterkella oma armastuse käskjalana. Ja siis lasid sa mõlemad kirjad taskusse kaduda.“

„Kuid sa ei tea veel,“ jätkas nüüd krahvinna, „kui väga ma sellest ajast saadik kannatasin. Kuna sa tundsid mu südame saladust, pidid sa nägema, et tõrjusin kavaleri meie majast välja. Sa nägid vist, kuidas ta kallaletung ebaõnnestus. Kuid kas tead ka, et mu armukadedus oli selle põhjuseks? Sest ma armastasin sind ju alati ja mõte, et kaotan sind, lasi mind kõik unustada. Kuidas tänasin Jumalat, kui märkasin, et ükski naine sind ei näinud vangistavat ja et püstkella urn jäi tühjaks hõõgivatest armastuskirjadest. Ütle mulle tühte, mu sõber, kas teadsid ka, et see oli õigupoolest sinu kiri, mis viis mind sinu juure tagasi?“

„Kas on sul see kiri veel alles?“ küsis krahv, tasa naeratades. „Siis palun, loe teda, ehk mõistad täna, et ta ei olnud ühelegi teisele määratud kui sulle.“

Siis vaatasid vanad üksksteisele kaua silmadesse, kuni krahvinna ütles: „Mu sõber, kui hästi mõistsid sa naise südant.“

Ja krahv tunnistas naeratades: „Sellepärast ei kõnelenud ma enam iialgi sellest asjast!“

Lauluõied.

H. Vühner.

Õisi õite järele
Pakub mulle mälestus.
Hinges ütleb igatsus:
„Punu kõik nad pärjasse.

Laulupärjaks punu nad. —
Oled ükskord surnud sa,
Õied oma iluga
Sinust siis veel räägivad,“

Unustatute saar.

Ameerika kirjaniku **George Barr'i** romaan.

2

"See oli uskumata jultanud tegu," jatkas kapten. "Kaks meest olid sõitjatena „Belgravia" peale tulnud ja sellesse hulga kella- ja värgiga varustatud pomme ära peitnud. Need pommid lõhkesid kõik peaaegu ühel ajal. Esimene neist purustas raadioasutuse, teine tresoorruumi soomustatud ukse, ja siis tuli järg masinate kätte. Peale selle olid nad veel laduruumi mitu pommi peitnud, nii et laev mitmest kohast augud sai, nii et veekindlad kahekordsed seinadki ainult

võivad olla täitnud, kui Spinneyl õigus on, ainult üht otstarvet: kui ma nende sisu ei leia, enne kui õõ jõuab, siis olgu Jumal ise meile armuline!"

3.

L a e v a h u k k .

Esimere pomm plahvatas natuke aega pärast kella kaheksat õhtul. Navigatsiooniruum ja osa kommandosillast lendas õhku. Siis järgnes kolm plahvatust: üks neist

Jonny Weissmüller, endine maailmameister ujumises, on hakanud ujumisõpetajaks ja valmistab nüüd noori võistlustele. Meie pildil Jonny Weissmüller oma õpilastega Floiida rannal.

vähe abi andsid. Ja kõige selle tagajärjel tekkinud segaduses röövisid nad tresoorruumi tühjaks. Siis on roimarid pimedas aurikuga, mis arvatavasti lähedal valmis seis, ujumise läbi pääsnud. „Belgravia" läks mõni tund hiljem põhja. Esiotsa usti, et ta mõne saksa abiristleja või veealuse paadi ohvriks langes, aga kui mõni aeg hiljem saksa abiristleja mõned ta päästepaadid kinni püüdis, saadi tõtt teada. Kaks rasket reiskotti, mida teie kabiinis nr. 22 nägite,

purustas raadiojaama, teine pani masinat seisma ja kolmas kiskus laevapärasse üle veepinna suure augu. Plahvatused järgnesid lühikeste vaheaegade järele, mis tõendab, et pommid olid ühel ajal plahvatama seatud.

Kokku oli kaheksa põrgumasinat „Doraine" ruumi mahutatud. Neli neist leiti metsiku kiirusega töötava meeskonna poolt veel õigel ajal kätte ja tehti kahjutuks. Üks neist leiti tresoorruumi lävelt, ja aeg,

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME"** paberosse ja tubakaid.

Kevadised veed.

Foto: Weyrauther. Plaat: Agfa Chromo-Isorapid.

mis selle läbiotsimiseks kulutati, oli vastutav vähesehooldsuse eest, mis teistele laevaosadele oli pühendatud. Kolm teist peitusid laeva ruumis, kus nad lõhkedes oleksid hirmsat kahju sünnitanud. Et nad leiti, see päästis laeva kindla huku eest ja ajas roimarite rünnaku nurja. Tresoorium jäi terveks.

Kui mr. Mottil ja ta meestel oleks veel tund aega enam kasutada olnud, oleks kõik õnnetus arvatavasti tulemata jäänud, vaatamata kuratlikule osavusele, millega põrgumasinad olid ära peidetud.

Mis hiljem atentaadi algatajatest selgus, oli õige vähe. Keegi madrus teatas, et ta arvas kaht meest näinud olevat üle parda kargavat; mitu teist tahtsid samal ajal kuulnud olla mootorite tasast surinat „Doraine“ lähedal. Ja see oletus oli usutav, et mingisugune mootorpaat ümberringi valitsevas pimeduses auriku lähedale oli tulnud oma tegelasi ja nende saaki peale võtma ja mõnele lähedal viibivale suuremale laevale viima.

Juba esimese kõrvulukustava plahvatuse puhul tekkis „Doraine“ kabuhirm, mis järgmise plahvatuste ajal veel kasvas. Tekid olid täiskülvatud inimestest, kelle hirmus õhusurve oli maha paisanud või keda lendaavad laevatükid maha olid löönud. Mõned

neist ei tõusnudki enam. Metsik karjumine, hoigamine, palvetamine, surmahirmus pomisetud, ja vanded täitsid lühikesi pauseid üksikute plahvatuste vahel. Suur laev tampsis, rullus ja vankus nagu valudest piinatud loom.

Tema kehast tulid kuuldavale õnnetust kuulutavad hääled, puu purunemine, terase murdumine, klaasi klirin ja, kõigest üle kajades, väljavoolava auru vihane susin ja viilin.

Metsikule kaosele järgnes hämmastuseväärilise rutuga meeleheite halvav reaktsioon, kuni viimaks ja pikkamisi inimlik mitte iialgi ülestülev julgus läbi tungis inimestest, kes oma ametilt juba ammust saadik on harjunud merel surmale vastu vaatama. Kähiseva häälega käsud purustasid reisijate hüsteerilise häälteköma ja tugevad mehed jooksid neile hädaohu puhul määratud valvepostidele. Üks päästepaat teise järele, täidetud inimestest, lahkus ööpimedalt laevatekilt.

Nad ristlesid auriku ümber, otsides esimeses meeleheites üle parda karanud reisijaid. Mõned sellised saadi päästa, aga enamikku neist õnnetutest ei nähtud enam.

Üheski paadis ei puudunud haavatud, peaaegu ainuski polnud, kus ei oleks surnut olnud. Elavad neis vahetsid tarretult ja abitult üle laia veepinna aurikule, mille päästmise eest nad taeva poole palveid saatsid, ja suitsupilvedele, mis tast üles tõusid, ja mustadele kogudele, kes laevalael siia ja sinna ruttasid. Hävituse pilt, mis veel vaevalt yöis lootust anda.

Tuli oli peaaegu korruga mitmel pool „Doraine“ lahti pääsnud. Kuid julgesti tungisid laevale jäänud mehed, igatiks omalt kohalt kangelane, laeva sisemusse, et seal kõigi abinõudega, mis käepärast, leekidega võitlema hakata.

Umber pool tundi tungisid loitvad leegid luukidest välja, siis kustusid nad. Kui „Doraine“ kõik jälle oli pimedaks jäänud, ronisid mehed punetavil silmil ja ohkides laevaruumist üles ja langesid väsinult laevalaele. Nad olid võitnud! Tulekahju oli juba alates lämmatatud.

Kerge öötuul vargles külmalt lõunapoole Atlantiku vaikseile vetele. „Doraine“ laele ilmusid nõrgad laternatuled — aegamööda korraldati hädavajalik valgustus. Päästepaadid roomasid pikkamisi jälle auriku lähedale. Mister Motti kähisevast kõrist kajades neile käsk, hommikuni laeva lähedale jääda ja kahju ülevaatamise tulemust ära oodata. Praegu ei ähvardavat laeva mingisugune

hüdaoht, aga alles päevavalgusel võidavat lõplikult seletada, kas laev veel vee peal jaksab seista.

Nüüd tulid jälle noomimise hääled, mis siamaani vaikinud. Parun de Varenne oli esimene, kes neid väljendas. Tema istus inimestega täiskiilutud paadis ühes Nickelby ja mõne teise tema imestajaga.

„Skandaal!“ hüüdis ta mitu korda järjimehlikult. „Kapteni hoiatati juba Rios ja ta ei teinud kuni viimse minutini mitte midagi. Muidugi oli see kõik siis juba hilja. Olen vandunud, et tulevikus veel ainult prantsuse laevadel sõidan — seal valitseb kord ja kasvatuse. Ja kurjategijate suhtes ei jõuta iial selgusele. Võimalik, et need ise meie keskel istuvad ja meie seda ei tea. Vean kihla, kapten pole veel katsetki teinud meile abi kutsuda. Mis tarvis on meil raadiojaam laevas? Juba ammu peaks mõni aurik siin olema, aga see mees on täiesti saamatu...“

Üks madrus oli Varenne kõne ajal haagist aeru võtnud ja tõstis selle ähvardades Varenne pea kohale.

„Kui teie silmapilk lõugu ei pea, lõõn teie pehme kõrvitsa lõmaks,“ kisendas ta. „Võtke tagasi, mis kapteni kohta ütlesite, või...“

Nickelby ärkas neid sõnu kuuldes nagu uimast.

„Võtke tagasi, härra parun. Kui ta teid ei taba, mis siin pimedas võimalik on, siis tabab ta mind.“

Varenne laskus ruttu Nickelby laia selja taha. Tähelepanu kõrvale juhtimine vabastas ta vastusest. „Doraine“ paaditekit lendasid kiire järjes valgustusraketid õhku, valasid veepinnale silmipimestavat valgust ja haihtusid siis tuhandeks sädemeks. Sellele järgnev pimedus oli seda sügavam.

Viimaks saabus hommik. Idapoolselt silmapiirilt vargles hall sära, muutus ruttu roosaks, ja mõni minut hiljem naeratas meri jälle sügavas sinas. Tantsivate paatide keskel seisis „Doraine“ vaikselt, laisalt, silmanähtavalt igasuguse eluta. Mingisugust suitsu ei tõusnud tema külmaist korstnaist, mingisugune laintevirvendus ei mänglenud ta pära ümber; vesi pladises nokkivalt ta külgedele vastu, nagu pilgates hiiglaelukat, kes tema üle niikaua oli valitsenud.

Rauduksed avanesid laevaküljel ja igasse

neljakandilisse musta avausse ilmusid mehed, kes nõõrreleide meresse lasksid. Teised võõni paljad, nõgised ja mustad rohkest tööst, kerkisid reelingu ääre ja silmitsevad lähenevaid paate, kust kahvatud, magamata näod neile vastu vahtisid.

Auriku sisemusest kajatas kiire, rütmiline vasardamine, laelt kostsid käsud:

„Naised ja lapsed kõige pealt!“

Mister Motti käsu all seisis laevatööri-pardakülge, maksumeistri Codge all bak-pardakülge. Üks pool teise järele tühjeneb; abirikad käed tõmbasid paatide krampunud, poolhalvatud elanikud laeva niiskesse, suitsust mustaks määratud sisemusse. Ainustki rõõmu- ja kergendushüüet ei kajunud — õhtune katastroof rippus veel nagu must pilv kõigi peade kohal.

Ees laevaninas lamas purjeriide all kaks pikka rida vaikseid kehi, kokku 46 laipa, osalt väliselt õige vähe haavatud, osalt tundmatuseni rikutud. Peaaegu igauks, kes plahvatuse ajal masinaruumis viibinud, oli nende hulgas.

Haavatud sängitati promenaaditeki ka-binidesse, ükskõik kelle käes nad olid tarvitada olnud. Laevaarst ja kaks arsti, kes sõitjate hulgas viibisid, toetatud kaheksast ameerika halastajast õest ja mõnest daamist, kes endid vabatahtlikult ravitsejateks pakkusid, viibisid vahetpidamatult nende juures.

Vahet ei tehtud. Rikas või vaene, esimene ja teise klassi või vahetekireisija, ohvitser või ahjukütja — nad kõik said ühesuguse ravitsuse.

Kapten Triggergi kuulus haavatute hulka. Murtud kaks küljekonti ja käsi, oli arstide seletus. Mees kirus valjusti, kui arst ta voodisse pakkis. Plahvatus oli kolm ohvitseri kommandosillal tapnud, ja Gray, esimene insener, suri masinateruumis. Telegrafist Cruse oli plahvatus raadiojaama all tükkideks kiskunud ja tema abi, küürakas, punajuukseline ameeriklane, leiti sealt laskehaavaga peas. Viimane, mis Crusest nähti, oli, kui ta oma jaama lähedale ilmus, viha ja hirm näos, et ta osutas oma abilisele, kes trepist alla jooksis.

„Võtke ta kinni! Jumala eest, võtke see mees kinni!“ kisendas ta.

Siis kajatas küüraka huultelt kõle naer, revolvripauk, ja inimliku keha kukkumine teki puupõrandale.

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberose ja tubakaid.

Mis telegrafisti oli sundinud oma abilist tapma — vististi olid need asjad, mis ta oma instrumentidelt kuulnud — jäi saladuseks, mis Cruse endaga kaasa viis. Kuid keegi ei kahelnud „Doraine“ peal, et see punajuukseline kütürakas oli kuulunud roimarite bandesse ja tema ülesanne oli olnud laevaga traadita telegrafi kaudu ühendust pidada, mis roimarid nende saagiga pidi eemale kandma. Ainult nii arvatavasti tuli roimarite kavatsusest aru saada.

Lõunaajal hakati elamajäänuid üle vaatama; alles hilja pärast lõunat jõuti sellega lõpule. Peale 46 surnu leiti 17 isikut puuduvat, 29 haavatut olid arstide hoolitsusel, mõned neist lootuseta haiged. Peale nende

Signora Careni, madam Oboski, lady Marion Venor ja kõik teised esimeseklassi tähed töötasid üksmeelselt vahetekiil viibivate naistega, neile oma eeskujuga veel head eeskjuu anda pütides.

Ainult ühel näol seisis vaikselt rahulolev mulje, ja see mees oli teemandivaras Bobby Ray, kuigi tal verine side ümberpea oli. Tema „kaitsja“, Chicago detektiiv Spinney, lamas eestekiilkangena ja vaiksena purjeriide koti all.

Kui päike silmapiiri taha vajus ja tekid jälle tühjad olid, tõsteti purjeriie üles, õmmeldi laibad neisse, raskendati rauaga ja lasti merre. Kuivetu ev.-usu misjonär Patagoniast ja kohalik paater Buenos Airesist palvetasid selle juures.

Kindral J. Undi matuserong läbib Viru tänava. Eel kantakse lahkunu aumärke ja pärgi.

oli veel enam kui sada kergesti haavatut, kellest aga ainult vähem osa arstida vajas. Palju neist ei lasknud ennast tagasi tõrjuda tööd tegemast, mida nii väga vajati.

Kes terved olid, neile oli see enesestmõistetav. Kõik ilmutasid ühesugust agarust ja töötasid otse seltsimeheliikult. Keegi ei julenud sellest kohustusest eemale hoida, isegi mitte kõrk parun de Varenne, ja isegi signor Battisti unustas oma Carusokõri, higistades nõgistanud saloonis korda jalule seades.

Morris Schein, filmiagent, rändas puhkepausidel tekil rusude vahel ringi, sügavasti kahetsedes, et ainustki kamerameest polnud lähedal viibinud, kes oleks võinud katastroofi „Dorainel“ lõuendile jäävustada.

Järgmisel hommikul tõusis päike jällegi rõõmsasti helkiva mere kohale, mis „Doraine“ seinu lakkus nagu ustav koer pere-mehe kätt.

4.

Jäl len ä g e m i n e.

Onnetu auriku kurba seisukorda ei saadud enam varjata. Isegi kõige rumalamad reisijate hulgas ei võinud enam kahelda, et masinaid enam parandada ei saadud. Pealegi oli tüür täiesti purustatud. „Doraine“ oli veel vaid elutu mass, mis koosnes puust ja terasest.

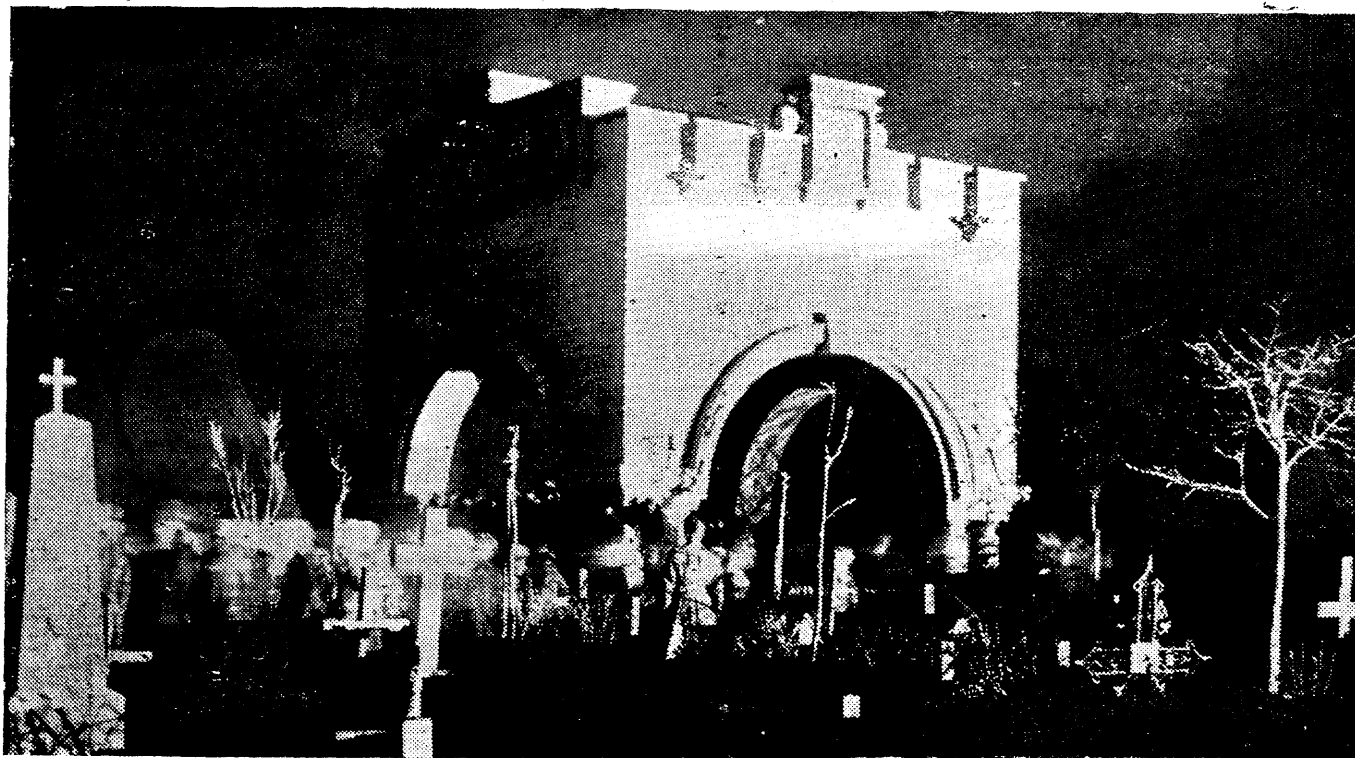
Mister Mott, kes kapteni asetäitjana komandeeris, kogus reisijad salooni ja pidas

neile kõne. Mis ta ütles, oli lihtne ja värvimata. Olla kõige parem kõigile, algas ta, kui nad teavad tõtt, et aru saada korraldustest, mis ta nüüd peab tegema. Laev olla vrakk, muud midagi. Abi võivad iga tund tulla, aga võib olla ka alles päevade pärast. Tema lootvat kõige paremat, kavatsevat aga kõige pahema vastu valmistada.

Toiduainete tagavara oli piiratud. Küll peitvat laev eneses veel mõned tuhanded tonnid toiduaineid, aga need ei olla reederi omad ja neid ei võivat enne tarvitama

olla, et meid armuline saatust juhivad teiste laevade teele, aga võib olla ka, et juhtub vastupidine lugu. Meie seisame Jumala käes ja võime ainult teda tänada, et me nüüd kõik veel merepõhjas ei puhka!"

Signor Battisti tõstis häält, aga mitte laulus. Ta tahtis teada, kui kaua see võiks kesta, mil nad päästetakse, ja kui mr. Mott temale vastas, et see võib olla isegi mitu kuud võib kesta, siis seletas ta kurtes, et ta hävitatud on. Tema seletatavat sõnamurdjaks, lepingumurdjaks.

Kindral J. Undi matus sõjaväe kalmistul mausoleumi juures helgiheitjate ja tõrvikute valgustusel.

hakata, kui omad tagavara otsas. Tulla vähendada toidu portsjone; see olla tema kohus reeder vastu. Ta lõpetas reisijate heastidamlikkusele koputades.

"Ärge unustage," ütles ta, "et meil siin kõigil ühesugune seisukord on. Lained ajavad laeva, ja ainult Jumal teab, kuhu. Maailmas valitseb küll jälle rahu, aga mered on alles tühjad. Abinõusid välisilmaga ühendusse astuda meil enam ei ole. Võib

"Minu ilus Ameerika kontsertreis," kiandas ta mitu korda. Temale ei tähendavat küll palju, kaotada kakstuhat dollarit nädalas, kolmkümmend nädalat otsa, aga lepingumurdjaks saada — lihtsalt kole!

Tema kaebelaulu teist osa kuulas vaid veel ta naaber. Mr. Mott oli juba saalist lahkunud ja teised järgnesid talle. Naabergi tahtis juba ära minna.

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

**Imeodavasti ja hästi ostate
jalanõusid**

Estoking
Tallinn

praakjalanõudekauplusest,
vabriku majas. S. Tartu mnt. 61-c.
Laulupeo t. nurgal (trammipeatus).

„Vabandage, palun,“ ütles ta, „aga ma pean minema.“

Ta oli trepil saledat kuju näinud, noort neiut tumesinises, kortsunud kostüümis, valge spordikübar sügavasti peas. Ta ruttas tema poole ja jõudis parajasti järele, kui neiu üles laeva laele läks.

„Mina tundsin teie eest suurt hirmu,“ algas ta teretamata. „Arvasin juba, et teie olete . . . et olete . . . aga Jumalale tänu, teie olete terve ja vigastamata.“

Neiu silmitses teda pisut aega kohmetult, siis tundis ta tema ära. Ta nägu oli sügavtõsine ja hääl kajas väsinult:

„Kas see pole hirmus, mr. Percival,“ vastas ta, „kohutav sündmus. Rõõmustan, et olete pääsnud, aga. . .“ Ta silmad muutusid ehmunuks. „Teie olete haavatud? Teie käsi?“

„Ainult pisut põletatud, lady Marion, mitte midagi tõsist. Side näeb küll kardetav välja, üks madrus sidus ta eile. Ei oska teile ütelda, kui õnnelik ma olen nähes, et terve olete. Ja teie tädi?“

„Tema käsi käib hästi, mr. Percival, aga ta lamab voodis. Ehmatuse ja õõ paadis olid talle palju. Aga Teie . . . vististi olete end kõvasti põletanud. Teie juuksed on ju kõik kõrbenud ja kui punased teie silmad on.“

Peaksite minema voodisse. Tean, et teil suured valud on . . .“

„Tühja kõik,“ katkestas Percival ruttu. „Paljud teised on hullemini vigastatud. Pealegi pole praegu aega voodisse heita. Igauks peab niikaua aitama, kuni jalul seisab.“

Neiu vaatas murelikult tema punetavatesse silmadesse.

„Kas laseksite mul enese käe siduda, mr. Percival? Töötan halastajate ödede seltsis ja olen selles juba vilunud.“

„Väga suur lahusus, lady Marion,“ vastas Percival, „pühendage oma aeg parem neile,

kes tõesti abi vajavad. Kas võin ma midagi teie ja teie tädi heaks teha?“

„Ei, tänan. Meie eest on hoolitsetud. Ka ei tohi meie nõudlikumad olla kui teised. Mr. Mott ütles, et oleme kõik ühesuguses seisukorras.“

„Hulka arvatud „janeski“, tähendas Percival naeratamata. „Ma ei taha teid kinni hoida, sest vististi peate kohe jälle oma hoolealuste juure tagasi minema.“

Ta vaatas neiuale järele kui see tekki mööda läks, ja ei suutnud tähendamata jätta, et neiu palju oli kaotanud oma kerguselt ja värskusest. Ta kujutles teda, kuidas ta teda oli alles mõni päev tagasi näinud: küünalsirge, elav, ilus, täis elurõõmu, punetavil põsil ja säravil silmil, riietelt elegantne.

„Vaene neiu!“ pomises ta oma ette, vastupidises suunas kaugenedes. „Mis võib teda kõik veel oodata!“

5.

T o r m !

Kolm päeva ja ööd ujus „Doraine“ abitud rahulikult merel, alati lõunapoole siirdudes. Päevad olid valged ja soojad, ööd pimedad ja külmad. Seal ümbruses oli kevade. Ilma instrumentideta — tarvilikumad neist olid õhku lennanud — võis Mott ainult oletusi teha. Nende oletuste järele viibis laev umbes Falklandi saarte ja Aafrika lõunatipu vahel.

Ei nähtud ainustki purje ega suitsupilve. Korraliste vaheaegade järele lasti ta kahurist, mis veel sõjaajast laevaninas seisis, pauk, ainus elumärk, mida laev enesest võis anda. Aga kuski ei äratanud kahuripauk üle veepinna mürisedes vastukaja. Laevapuusepp ja mehed tegid tüüri paranduse kallal tööd, aga see edenes aegamööda ja oli lootusetu. Enne ei olnud laeval ka hädapurjedest midagi kasu.

Wraki elanikud olid vajunud seisukorda mida võis nimetada tummaks alistumiseks. Surmajuhud ja matused, mida igapäev ikka veel juhtus, avaldasid neile vaevalt veel mõju. Kuid nad kõik näitasid julget nägu. Kuid selle taga hirvitas hirm, et nad ühel päeval peavad laevalt lahkuma, mis ühevääriline oli pikaldase, aga kindla surmaga.

Mott silmitses murelikult ilma. Iga merimees vaatas kartlikult üles sinise taeva poole ja nuusutas ninaga tuult.

„Kord peab see ikkagi tulema,“ seletas kapten Trigger pärast Motti aruande kuulamist.

„Olen juba ise näinud, et selline ilm nädalaid kestis,“ vastas Mott.

„Ja jah, võib olla Vaikses ookeanis, mitte aga Lõuna-Atlantikas,“ lausus kapten Trigger.

Järgmisel päeval hakkas baromeeter langema; tuul muutus kangemaks, meri hakkas enam liikuma. Valged vahupead tantsisid ringmängu sinisel sügavikul, esiotsa graatsioosilt, siis ikka metsikumalt.

Kaks hädapurjet, mis „Doraine“ suvilaele olid tõmmatud, paljudest tükkidest kokku lapitud, lehvisid tüki aega plaksudes tuules ja paisusid siis nagu nuumatud magudeks. Paendunud, poolkatkine tüür kuulis plagisedes ratta ees seisva mehe sõna, ja jälle tundis laev lainte õrna silitust ninas.

Hiline pärastlõuna tõi tormi käskjalad. Vägev bö puhkis mühisedes üle vee, tumedaid jooni enesele järele tõmmates. Läänepoolsele horitsondile tõusis süinge, sakiline pilvesein, ja lähenes ruttu.

Natukese aja pärast järgnes üks tuulepuhang teisele. Piitsutatud vesi vahutas ja kees, ikka kõrgemale vahutasid vood, „Doraine“ tantsis vee peal nagu korgitükk.

Kuidas vrakk suutis orkaanist üle elada, oli kõigile merimeestele mõistatus. Täiesti ära antud elementide mässu voli alla, lükasid, pigistasid, paiskasid siia-sinna, ja ometi pääsis ta ujudes tormi käest, kuigi ainult endise uhke laeva kurb jäänus. Luevakere oli ninast pärani täis muhke ja lohke, tekid täis rususid, sest seal oli kõik, mida vihane õhusurve polnud suutnud lahtistada ja üle parda meresse paisata.

Kolme päeva pärast sulisesid jälle pehmed lained vastu raskesti katsutud, kuid ometi võidurikast aurikut.

Ometi oli võit kallilt ostetud. Laevaruumis oli vesi, „Doraine“ laskis vett läbi.

Alumiste ruumide lämmatavast õhust ronisid õnnetud reisijad uuesti üles. Nad nägid midagi, mis nende arust oli uskumatu — siledat merd ja selget, sügavsinitist taevast. See oli tõesti uskumatu. Isegi vana kapten ja tema ustav abiline olid täis hämmastust, kui nad, kahvatud unetumaist õist ja väsinud, seda imet silmitsesid.

„Mina ei saa sellest aru,“ seletas Mott vähemalt tosin korda. „Inimliku arusaamise järele peaks see vana kast ammu vee all olema, ometi ujub ta veel vee peal.“

„Kas usute Jumalat?“ küsis kapten pühalikult.

„Jah,“ vastab Mott rõhuga. „See on kaua kestnud, enne kui ma nii kaugele sain, aga nüüd usun ma. Ainult kõrgem tahe suutis laeva viimastel päevadel veel veepeal hoida.“

Kapten noogutas ja vahtis kaugele horitsondile.

„Vaevalt võime temalt veel rohkem oodata,“ pomises ta, nagu jatkaks mõnda vaikset mõtet.

Mott oli nähtavasti sedasama mõtelnud, sest ta ütles:

„Teil on paraku õigus. Vesi on laevaruumis täna öösel kõigest vahetpidamata pumamisest hoolimata kaks joont tõusnud.“

Kapteni nägu oli väga tõsine.

„See annab meile, kui kõik hästi läheb, oma kaks päeva aega.“ ütles ta.

Ta silmad puhkasid mõtlikult kolmel päästepaadil, mis torm järele jätnud. Neljandat parandati tekil parajasti.

„Ja enam kui 600 hinge laevas, Mott,“ jatkas ta. Ta pea vajus äkki longu ja ta huuled vabisesid. Mott vaatas ruttu mujale.

„Ei usu, et asi nii kaugele läheb,“ vastas ta lootusega. „Ei ole sugugi tõenäoline, et meid meie Jumal, kes meid siamaani aidanud, maha jätab. Küll sünnib midagi, ma aiman seda. Tean, kõik näib olevat lootusetu, aga . . .“

„Jgatahes, usun ma, peate kõik mehed rakendama parvede ehitamisele, mr. Mott,“ katkestas kapten ta kõne. „Tõsi küll, Jumal on meid siamaani aidanud, aga just sellepärast on meie kohus ka teda pisut aidata.“

Sõitjad tundsid laeva seisukorda täpselt samuti kui ohvitserid. Aeg, mil neile seisukorda salati, oli mööda. Nad teadsid, et neid päästa võis vaid ime, ja ainult vähesed neist jagasid Motti usku ime sisse. Küll lendas ohvitseri sõna, et küll juba midagi sünnib, suust suhu, aga nad kõik olid veendunud, et midagi muud ei sünni ega tule kui hukk . . .

Madam Oboski, vene tantsjanna, oli Percivali südamesse võtnud, nimelt isesugusel põhjusel. Esimesel tormiööl oli Percival teda ägedasti noominud, kui ta antud käsu vastu laevalaele tuli, ja Percival oli ta siis õige karedalt kajutitrepist alla saatnud. Oli möödunud palju aega sest, mil üks mees oli julenud temaga nii ümber käia, täpselt neli aastat, aeg, mil ta Venemaalt lahkunud.

(Järgneb.)

Soovitame suitsetajaile kõrgevärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

Tõtt ja nalja.

Sõprus.

Kaks meest, kes sama äriaga pankrotti jäänud, saavad sõpradeks, kelleks nad iial poleks saanud, kui sama äri nad oleks rikkaks teinud.

Paljud usuvad, et oma sõpru armastavad, armastavad aga ometi ainult sõprust, mida nende vastu tuntakse.

Kui tahetakse teatud sorti sõpru päästa, siis aitab, kui nende pea vee peal hoitakse, sest kui nad veest välja tõmmatakse, siis jooksevad nad minema.

Sõprus õpetab meid oma asjus vaikima. Sest pole veel juhtunud, et me sõbrale mõnel nõrgal tunnil avaldatud tunnistust ei oleks kahetsenud.

Bernad Shav juure

tuli keegi noor draamakirjanik ja tahtis meistritele ette lugeda oma draamat.

„Võtke istet,“ ütles Shav mehele; „ma lähen ainult silmapilguks teisi tuppa ja tulen kohe tagasi.“

Möödus kümme minutit ja Shav ei tulnud ikka veel. Äkki ilmus ta teener ja ütles:

„Meister laseb ennast vabandada, ta tuleb kohe.“

„Kas meistril on palju tööd?“ küsis külastaja kogeledes. „Siis tulen ma teine kord.“

„Ei,“ vastas teener, „jääge rahulikult siia, härra Shav tuleb kohe, ta võtab ainult ööküües selga!“

Vaid päästa meid kurjast.

Vilhelmine von Grävenitz, hertsog Eberhard Ludvigi armuke, oli nii nõudlik, et tahtis ennast ka kirikupalvesse võtta lasta.

„See on juba ammu sündinud,“ ütles prälaat Osiander, kes teda ei sallinud. „Sest Meie-Isa palves palutakse ju eriti: „Päästa meid ära kurjast!“

Väljamüügi ajal.

Naine läks väljamüügi ajal oste tegema. Mees hoiatas teda midagi ostmast, mis ei ole hädatarvilik. Naine tuli pakikesega tagasi ja mehe küsimusele, mis selles peitub, vastas ta:

„Vaskne uksest.“

„Mis pagan sa sellega teed? Mis nimi seisab sellel?“ küsis mees.

„Pehk!“

„Jumal, mis on meil sellega asja? Meie nimi ei ole ju Pehk.“

„Tean, lemmik, aga kui meie tütar sirgub ja kord ehk abiellub mehega, kelle nimi on Pehk, siis on meil uksest valmis!“

Lapsesuu.

Poisike tuleb koolist ja jutustab:

„Peetri vanemad on kogudusest välja astunud. Ei taha kirikumaksu maksta. Aga ometi usuvad nad ikka veel Jumalat.“

Nii.

Kõrge lõuamaa külaline külastab autovabrikut.

„Meile oleks suureks auks,“ ütleb vabriku peadirektor, „kui kõrgus meie autoga sõidaksid.“

„Mis see auto maksab?“

„Annaksime kõrgusele selle auto kindlasti kingituseks.“

„Sellest ei või olla juttugi.“

„Siis lubagu kõrgus meile, et oma kõige uuema modelli kõrgusele viie marga eest müüme.“

Kõrgus on viimaks pikema puiklemise järele sellega nõus ja vibutab kümnemargalist.

„Kas teil peenemat ei ole?“ küsib peadirektor. „Minul pole peenikest raha kaasas.“

„Ah, sellest pole viga,“ tähendab kõrgus kõrguslikult. „Siis võtan ma ülejääva viie marga eest veel teise sellise auto.“

„Isamaalane“

„Selle kuhu eest pakkus mulle üks Ameerika lõbureisija 500 krooni.“

„Võimalik, aga mina ei maksa tema eest enam kui 10 krooni.“

„Võtke ta! Meie meisterteosed ei tohi minna välismaile!“

Söögimajas.

„Kelner, eile leidsin supist krae kuldnööbi, täna oli supis krae rinnanööp.“

„Palun väga vabandust!“

„Mina ei olegi pahane,“ arvab külaline, „aga ütlege mulle, mil päeval te supisse kaelasidemed panete.“

Suvilaostja.

Mees, kes kavatseb suvilat osta Nõmmele:

„Jah, maja meeldib mulle, aga kes tõendas, et ta vaksalist ainult poolteise minuti teemal seisab?“

Majamüüja: „Jüri Lossmann!“

Killud ajalehtedest.

Keegi Inglise filminäitlejanna laulatati hiljuti mootorpaadis. Nagu kuuleme, ei ole teda mootorpaadis varemalt veel laulatatud.

*

Riigimehed on inimesed, kes hoolega selle eest valvel on, et sõda ei tekiks, millest rahvas iial ei unistaks, kui nimelt neid riigimehi ei oleks.

*

Teaduslikkudel reklaamimeistritel oleks aeg leiutada, et paberossides väga palju vitamiine leidub.

*

Ükski mõistlik mees ei jaksa mõista, mispärast naine kümme krooni maksab siidisukkade eest, mis peavad muljet avaldama, nagu ei kannaks ta üldse sukke.

Mõistatuse lahendus.

Nr. 4 (190).

	14 61	43 16	
9 62	14 15 60	42 21	
	45 10 13	17 20 59	
11 8 63 46		58 41 22 19	
64 27 12 5		25 18 3 40	
7	47 26	4 57	23
28 65 6 35	52 69 24 39	2	
33 48 31 68		36 73 56 71	
66 29 34 51		53 70 1 38	
49 32 67 30		74 37 72 55	
	50	54	

Alates Nr. 1 saame ratsamehe kõnnaku abil järgmise Vill. Grünthali luuletuse

Koites.

Pikka taha taevasina maleva
Üle öitseva ja uneleva maa
Kaovad harvad läbi udu langleva
Tähed hämarad.

Keset suve kallistuvat uinakut,
Muhelevat õrna, hääletut,
Vidistused vaevalt ärganud
Vaevalt kuuluvad.

Vill. Grünthal.

Olen avanud
uue

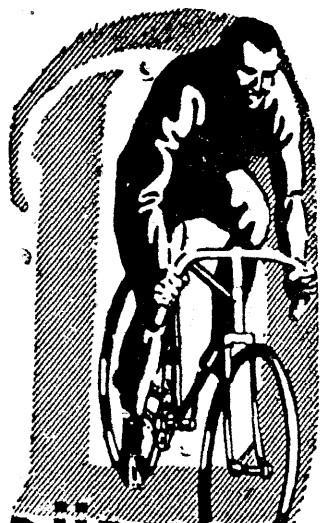
moe- ja pudukaupluse

Liivalaia tän.
nr. 53.

Soovitan daamidele moodsaid kübaraid, siiditrikoo pesu j. n. e.;
:—: härradele trikoosärke, kaelasidemeid, shalle j. n. e. :—:

Värvin ja vormin ka vilt- ja õlgkübaraid.

Austusega S. Lang.

Ilmakuulsaid
„DÜRKOPP“

ja rootsi suurima
jalgrattatehase A.
B. Nymans Verk-
städer

„HERMES“

jalg-

rattaid

soovitab

DÜRKOPP

O.-Ü. Systema

TALLINN,

Raekoja plats 5. Tel. 709.

(Voorimehe tän. nurgal.)

Inglise kaleviäri

Hermann Friedmann,

Viru tän. 23,

telef. 215-04.

Kohale jõudnud Londonist suures
valikus kvaliteedikaupu odavate hin-
dadega,

palitu-,

ülilkonna-,

smokingi-,

fraki- ja

püksiriideid.

Daamidele villaseid ja siidi mantli-
ja kleidiriideid.

Ostudel ja järelepärimistel nimetage „Romaan'i“.

„Romaan'i“ tellimishinnad: 12 kuud (24 nr. nr.) Kr. 7.50; 6 kuud (12 nr. nr.) Kr. 4.00;
3 kuud (6 nr. nr.) Kr. 2.25; 2 kuud (4 nr. nr.) Kr. 1.60; Üksiknr. 40 s.

Tapeediladu

J. WEELMANN

Talinnas, V. Tartu m. **22**, (omas majas)
Osakond S. Tartu m. **22**, telefon 5-82

Riidekauplus

(End. J. Jegorovi).

A/S. Ühendatud Manufaktuur Kauplused

Raekojaplats, 18 Raekojaplats, 18

Alati suures valikus kõiksugu
villaseid, siidi- ja puuvilla
riidekaupu. Suur valik iga-
sugu pudukaupu. Hinnad või-
malikult odavad.

„Romaan“

annab ülevaate
maailmarahvaste
kirjandusest.

MILLER autokummide

paremused on:

- 1) ühest tükist tald ja küljed, seepärast ei murdu;
- 2) lai teepinnakujuline tald ja seega aeglane kulumine;
- 3) ühtlane paindumus ja suur elastsus, seega väike sisemine hõõrumissoojus ja rohke kilomeetrite arv.

Uued alandatud hinnad.

Tallinna ladu:

Heinr. Lagus,

Müürivahe, 16, Laenupanga majas,
uks B. Telefon (2)12-53.